

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kristýna Špačková
Zdržovací žaloby

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zdržovací žaloby“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 102 133 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 14. 4. 2023

Kristýna Špačková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Kláře Hamulákové, Ph.D., za cenné rady při volbě tématu této práce a za ochotu při jednotlivých konzultacích během její tvorby. Dále bych ráda poděkovala své rodině, přátelům a spolužákům, kteří mi byli oporou po celou dobu mých studií.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Hmotněprávní úprava	9
2 Zdržovací žaloba	12
2.1 Žalobní návrh	13
2.2 Formulace žalobního návrhu	14
2.2.1 Vymezení rušebního jednání	15
2.2.2 Obtížně specifikovatelné neoprávněné zásahy	17
2.2.3 Vymezení pomocí textu zákonných předpisů	18
2.2.4 Role soudu při formulaci žalobního návrhu	20
2.3 Trvání neoprávněných zásahů	21
2.4 Vztah zdržovací a určovací žaloby	24
2.5 Věcná legitimace	26
2.5.1 Aktivní legitimace	27
2.5.2 Pasivní legitimace	28
3 Průběh soudního řízení	29
3.1 Překážka věci zahájené	29
3.2 Předběžná opatření	31
3.3 Rozhodnutí	33
4 Exekuční řízení	36
4.1 Průběh exekučního řízení	36
4.1.1 Provedení prací a výkonů	38
4.1.2 Výkon povinnosti k obnovení předešlého stavu	39
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	45
Shrnutí	49
Summary	49

Klíčová slova	50
Key words.....	50

Seznam použitých zkratek

EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Listina základních práv a svobod vyhlášená v č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SOZ	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOVB	Zákon č. 72/1994 Sb., Zákon, kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů)

Úvod

Předmětem diplomové práce je institut zdržovacích žalob neboli žalob znějících na povinnost, která je označována pojmem *omittere* („zdržet se“). Zdržovací žaloby patří k tradičním institutům, které v určité podobě sloužily k ochraně před neoprávněnými zásahy již v dobách římského práva. Přestože se jedná o institut do jisté míry tradiční, jeho aplikační rámec je stále poměrně problematický. V diplomové práci se snažím přiblížit tento žalobní nárok a jeho specifika a poskytnout tak čtenáři ucelený pohled na tuto problematiku.

Diplomová práce je členěna do čtyř kapitol. Obsahem první kapitoly diplomové práce je exkurz do hmotněprávní úpravy, jehož cílem je vyjasnění pojmů absolutní práva a relativní práva, neboť jejich odlišení je klíčové pro pochopení možnosti zdárného uplatnění zdržovacích žalob. Následně je nastíněna problematika absolutní ochrany relativních práv, jakožto výjimky z obecně platného principu. Jelikož se nejedná o stěžejní část diplomové práce a v právní teorii nebylo dosaženo jednotného závěru, je cílem této části poskytnout čtenáři pouze základní přehled o hmotněprávním základu zdržovacích žalob. V další části kapitoly jsou představeny nejčastější hmotněprávní oblasti, ve kterých dochází k uplatňování zdržovacích žalob, jež poslouží čtenáři k lepší orientaci v soudních rozhodnutích, jejichž závěry následně zobecňuji pro zdržovací žalobní nárok jako takový.

Druhá kapitola se již věnuje právu procesnímu. Celá kapitola je věnována žalobě, jakožto obecnému nástroji k uplatnění práva na poskytnutí soudní ochrany. Obsah kapitoly postupuje od obecného výkladu týkajícího se žalob až ke konkrétně vymezené dílčí problematice. Zdržovací žaloby jsou nejprve zasazeny do teoreticko-právního rámce. Do následujících podkapitol jsou včleněny výzkumné otázky: (1) Jak lze formulovat žalobní návrh zdržovacích žalob? (2) Je mezi neoprávněnými zásahy třeba kontinuita, případně lze zdržovací žaloby uplatnit i vůči pouhé hrozbě neoprávněnými zásahy? (3) Jaký je vztah zdržovacích žalob a žalob určovacích v návaznosti na neoprávněné zásahy do práva žalobce? Kapitola je následně uzavřena problematikou aktivní a pasivní věcné legitimace k podání zdržovacích žalob vyplývající ze soudní judikatury.

V třetí kapitole jsou se rozebrány dílčí otázky, které mohou vyvstat před zahájením řízení, případně v průběhu soudního řízení. Podstatná část kapitoly je věnována právě předběžným opatřením, která považuji za klíčová při poskytování ochrany před neoprávněnými zásahy. Dále rozebírám překážku věci zahájené a s tím související právní úpravu tzv. umělé litispendence, kterou zákonodárce v souvislosti se zdržovacími nároky explicitně začlenil do OSŘ. Poslední

část kapitoly uzavírá nalézací řízení a vyzdvihuje specifitu soudních rozhodnutí v této oblasti, zejména co do chování povinného po jeho vydání a co do návaznosti na exekuční řízení.

Čtvrtá kapitola se týká oblasti exekučního řízení. Za účelem větší srozumitelnosti textu je v diplomové práci pojednáváno o exekučním řízení, pod nějž je podřazen výkon rozhodnutí podle části šesté OSŘ, ale i exekuční řízení podle EŘ. Zdržovací nárok je nejprve ukotven do teoreticko-právní systematiky v rámci exekučního řízení. Následně přibližují průběh tohoto řízení, se zaměřením na jednotlivosti jako zastavení řízení, dokazování či jednání třetích osob v rozporu s uloženým zdržovacím nárokem. Posléze se již věnuji způsobům, kterými se exekvují zdržovací nároky, a to provedením prací a výkonů a výkon povinnosti k obnovení předešlého stavu.

Při zpracování diplomové práce je využívána zejména metoda analytická a deskriptivní. Cílem diplomové práce je pak provést pomocí výše uvedených metod deskripci institutu zdržovacích žalob a odpovědět tak na vytyčené výzkumné otázky z oblasti formulace žalobního petitu zdržovacích žalob, trvání rušebního jednání a vztahu zdržovacích žalob s žalobami určovacími. Obecně však lze říci, že k problematice zdržovacích žalob není zpracováno mnoho obecných publikací, lze se setkat spíše s dílčími úpravami, nikoliv jedním komplexním dílem. Mimo právní předpisy byly k vypracování diplomové práce užity i komentáře, odborné publikace a odborné články či internetové zdroje. Významným zdrojem mi pak byla bohatá judikatura Nejvyššího soudu ČR, případně soudů nižší instance. Diplomová práce je zpracována ke stavu právní úpravy ke dni 31. 3. 2023.

1 Hmotněprávní úprava

Pro lepší pochopení aplikačního rámce zdržovacích žalob jsem se rozhodla zařadit do diplomové práce kapitolu věnující se hmotněprávní úpravě. Jedná se pouze o exkurz, jehož cílem není poskytnout detailní rozbor této problematiky, neboť by jen tato otázka vydala na samostatnou diplomovou práci, ale považuji ho jako nezbytný základ pro zpracovávané téma.

Podle povahy subjektivních práv můžeme dělit práva na absolutní a relativní. Absolutní práva mají účinky *erga omnes*, což znamená, že působí navenek vůči ostatním subjektům a tyto subjekty mají současně povinnost do těchto práv nijak nezasahovat. Tuto povinnost má neomezený a neurčitý okruh subjektů. Typickými příklady jsou právo na život, na osobní svobodu, na jméno či vlastnické právo. Právě pro absolutní práva je typické, že je s nimi spojena povinnost *non facere*, tedy nekonat neboli zdržet se zásahů do takového práva.¹ Jestliže někdo poruší povinnost nezasahovat do absolutního práva, vznikne mezi osobou, která tímto právem disponuje, a rušitelem vztah, který se od původní absolutní povinnosti všech ostatních do tohoto práva nezasahovat odlišuje tím, že jeho subjekty jsou již individualizovány. Ve srovnání s předchozí absolutní a obecnou povinností zdržet se těchto zásahů tedy vzniká povinnost konkrétní a individualizovaná, která je vázána na novou právní skutečnost – neoprávněný zásah.² Zdržovací žaloby tak budou směřovat zpravidla vůči protiprávním zásahům do absolutních práv. Například autor má ke svému dílu autorské právo absolutní povahy. Bude tedy moci žalovat veškeré subjekty, které dílo neoprávněně užívají, aby se těchto zásahů zdržely.

Relativní práva jsou spojena s povinností *dare, facere*, případně *pati* a působí vždy ve vztahu ke konkrétnímu subjektu, tedy *inter partes*.³ Účinky relativních práv se tak projevují jen mezi oprávněným a jednou či více povinnými osobami. Z tohoto pravidla, neboli účinků relativních práv pouze *inter partes*, existují zákonodárcem stanovené výjimky, kterými jsou nájem (§ 2201 an. OZ) a pacht (§ 2332 an. OZ). Tato práva, přestože jsou obligacemi, působí i vůči třetím osobám, které mají povinnost do nich nijak nezasahovat.⁴

Česká civilistika však již řadu let vede diskuzi ohledně účinků práv osoby oprávněné z obligace, tedy relativního práva. Otázkou je, zda relativní práva také nepožívají absolutní ochrany. Jedná se o poměrně komplexní problematiku, přesto se však přikláním k názoru autorů

¹ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 8. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 165

² SPÁČIL, Jiří. Obsah negatorní žaloby, její konkurence s žalobou na náhradu škody a promlčení. Právní rozhledy, 2016, č. 23-24, s. 801-807

³ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 8. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 165

⁴ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. Právní rozhledy, 2020, č. 11, s. 381-391

článku, že přiznání absolutních účinků relativním právům by znamenalo popření právní jistoty a praktické setření rozdílů mezi právy absolutními a relativními. Tomuto závěru svědčí i vnitřní systém soukromého práva, který právě rozlišuje mezi absolutními a relativními právy, vnitřní struktura občanského zákoníku, *numerus clausus* a kogentnost úpravy absolutních práv. Odlišujícím hlediskem je také nezbytnost publicity absolutních práv a jejich rozdílná výkladová pravidla.⁵

Tradičním institutem užívaným v již dobách římského práva je *actio negatoria*. Negatorní žaloba, jejímž synonymem je žaloba zápůrčí, slouží vlastníkově věci k obraně proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva zasahuje jinak než tím, že věc zadržuje bez právního důvodu (§ 1042 OZ). Je tedy zasaženo do výlučného práva vlastníka věc užívat. Rušitel má povinnost od neoprávněných zásahů upustit a věc uvést do původního stavu. Negatorní právní vztah však není tam, kde k takovému zásahu dochází na základě nějakého z právem uznaných důvodů.⁶ Zvláštním případem negatorních žalob jsou žaloby z imisí.⁷ Imisí rozumíme určitý projev nebo vliv věci, který je nějak fyzikálně měřitelný.⁸ Působení imisí mnohdy vyústí v tzv. sousedský spor vyplývající z § 1012 OZ, tedy v situaci, kdy se vlastník nebo odlišný uživatel (např. rodinný příslušník vlastníka, nájemce) nemovité věci chová takovým způsobem, že obtěžuje osoby vlastníci nebo užívající sousední nemovitou věc nad míru přiměřenou poměrům.⁹

Zdržovací žaloby, jsou pojmem širším než dva výše uvedené (žaloba negatorní a žaloba zápůrčí). Nevztahují se totiž pouze na zásah do vlastnického práva jako takového, nýbrž je lze užít v případě zásahu do každého absolutního práva osob, případně i práv relativních, pokud je jim poskytnuta absolutní ochrana.

Se zdržovacími žalobami se lze často setkat v rámci oblasti nekalé soutěže. Právě zdržovací nárok se řadí k nejvýznamnějším právním prostředkům ochrany proti nekalé soutěži.¹⁰ Hmotněprávním základem tohoto zdržovacího nároku je § 2988 OZ, který stanoví, že osoba, jejíž právo bylo nekalou soutěží ohroženo nebo porušeno, může proti rušiteli žádat,

⁵ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. Právní rozhledy, 2020, č. 11, s. 381-391

⁶ SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. Ad Notam, 2003, č. 4, s. 73 - 79

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2581/2011

⁸ KABELKOVÁ, Eva, FLORIÁNOVÁ, Alexandra, PŘÍVARA, Mojmír, RŮŽIČKOVÁ, Dana. 1. Nepřímé imise. In: KABELKOVÁ, Eva, FLORIÁNOVÁ, Alexandra, PŘÍVARA, Mojmír, RŮŽIČKOVÁ, Dana. Sousedská práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 63-69.

⁹ CIPRÝN, Štěpán, KIRŠNER, Pavel. Sousedské spory [online]. Právní prostor, 13. 9. 2017 [cit. 13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/sousedske-spory>.

¹⁰ KAČÍREK, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži [online]. Nekalá soutěž, 16. 4. 2017 [cit. 22. 2. 2023]. Dostupné z: <https://nekala-soutez.info/soukromopravni-prostredky-ochrany-proti-nekale-soutezi/>

aby se takového jednání zdržel. Formulace uvedených hmotněprávních norem je v zásadě stejná. Z tohoto důvodu by neměl existovat relevantní důvod pro to, aby i v oblasti procesněprávní (např. žalobních petitů) nebylo možné užít obecné závěry právní praxe a aplikovat je na žalobní nárok *omittere* jako takový.¹¹

¹¹ HRUDA, Ondřej. Odstraňovací nárok ve věcech nekalé soutěže – jak teoreticky správně a přitom prakticky účelně formulovat žalobní petit. *Právní rozhledy*, 2011, č. 21, s. 757-766

2 Zdržovací žaloba

Žaloba (latinsky *actio*) je někdy považována za most mezi procesním a hmotným právem. Jedná se o jeden ze základních dispoziční úkonů účastníka řízení, kterým se žalobce obrací na soud s žádostí o poskytnutí ochrany jeho dotčeným právům, a to v podobě vydání autoritativního rozsudku. Žalobu lze považovat za projev práva na soudní ochranu, respektive práva na spravedlivý proces. Soud se musí zabývat každou žalobou, přestože ne vždy bude splňovat zákonné náležitosti nebo i přestože nebudou naplněny podmínky řízení nebo uplatňovanému nároku nebude svědčit hmotněprávní úprava. Okamžikem podání žaloby tedy dochází k zahájení soudního řízení. Žalobce v ní závazně vymezuje předmět řízení a jeho účastníky. Z žaloby tak musí být patrné, kdo chce řízení vést a proti komu, na základě jakých skutečností a čeho má být dosaženo (žalobní návrh). Jedná se tedy o projev zásady dispoziční a zásady projednací, neboť soud může přihlížet pouze k tomu, co bylo žalobcem v žalobě uvedeno.¹²

V OSŘ nenajdeme žádný zvláštní systém třídění žalob. Teorie civilního práva procesního však odlišuje žaloby dle různých hledisek. Významným je třídění žalob podle obsahu jejich žalobního petitu (žaloba určovací, statusový návrh, žaloba na plnění). Žaloby lze také třídit podle účinků, které žaloba, resp. rozhodnutí na jejich základě vydané, vyvolává (žaloba deklaratorní, žaloba konstitutivní). Lze se však setkat i s jinými kritérii, např. třídění podle hmotněprávního důvodu, žalobami procesními, žalobami petitorními a posesorními.¹³

Žaloby na plnění lze považovat za nejtypičtější druh žalob. Žalobou na plnění se lze na žalovaném domáhat, aby něco dal, něco konal, něčeho se zdržel, nebo něco strpěl (tradičně označováno jako *dare, facere, omittere, pati*). Tato povinnost pro žalovaného plyne ze zákona nebo právního vztahu, případně může vzniknout v důsledku porušení práva. Soud tuto povinnost tedy sám nezakládá. Rozhodnutí vydané na základě žaloby na plnění má deklaratorní účinek a působí pouze *inter partes*.¹⁴

Rozsudek vydaný na základě žaloby na plnění poté slouží jako titul pro zahájení exekučního řízení. Dále se budu specificky zabývat právě povinností žalovaného se zdržet nějakého neoprávněného jednání, jinými slovy, aby něco nekonal. Každé takto uložené povinnosti tak musí odpovídat i zákonem stanovený způsob výkonu rozhodnutí, nebo exekuce

¹² HAMUĚÁKOVÁ, Klára. In: ŠÍNOVÁ, Renáta., HAMUĚÁKOVÁ, Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 176

¹³ HAMUĚÁKOVÁ, Klára. In: ŠÍNOVÁ, Renáta., HAMUĚÁKOVÁ, Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 176

¹⁴ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 205

(258 odst. 2 OSŘ, resp. § 59 odst. 2 EŘ). Pokud by tomu tak nebylo a neexistoval by takový prostředek, povinnost uložená žalobci by nebyla vynutitelná a objektivní právo by postrádalo jeden ze svých elementárních znaků, kterým je jeho vynutitelnost státní mocí (blíže viz kapitola 4).¹⁵

Každá žaloba musí mít zákonem stanovené náležitosti. Obecné náležitosti, které musí mít každé podání, jsou uvedeny v § 42 odst. 4 OSŘ. Těmito náležitostmi jsou údaje o tom, kterému soudu je podání určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje. Zároveň musí být podepsáno a datováno. Nad rámec těchto obecných požadavků však žaloba musí obsahovat i zvláštní náležitosti, čímž je vyzdvížena její procesní důležitost. Tyto náležitosti nalezneme upraveny v § 79 odst. 1 OSŘ, prakticky je však tento výčet rozšířením náležitostí obecných. Mezi tyto náležitosti řadíme přesné označení účastníků řízení (případně jejich zástupců), vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů a žalobní návrh.¹⁶

2.1 Žalobní návrh

Žalobní návrh neboli žalobní petit je jednou z obligatorních náležitostí žaloby. Žalobce v něm formuluje, čeho se svým podáním domáhá. Soud tak získává jasnou představu, o čem má rozhodnout. V žalobním návrhu totiž žalobce přesně ohraničuje předmět řízení, který je pro soud závazný a za jehož hranice soud zásadně nesmí vybočit.¹⁷ Soud obecně nemůže rozhodnout *ultra petita*, tedy nad rámec toho, co žalobce požaduje a přisoudit tak žalobci něco jiného nebo více, než čeho se v žalobním petitu domáhá. Na druhou stranu však soud musí vyčerpat celý žalobní návrh a nemůže o něm rozhodnout neúplně. Z tohoto pravidla však existuje výjimka, která stanoví, že soud může žalobní návrh překročit tehdy, pokud právní předpis stanoví určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky řízení (§ 153 odst. 2 OSŘ).¹⁸ Zároveň se jedná o důležitý aspekt pro posouzení objektivních mezí právní moci a jiných podmínek řízení (ve vztahu k překážce pravomocně rozsouzené, případně k překážce věci zahájené viz kapitola 3.1).¹⁹

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 205

¹⁶ HAMUĚÁKOVÁ, Klára. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMUĚÁKOVÁ Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 182

¹⁷ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 201

¹⁸ HAMUĚÁKOVÁ, Klára. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMUĚÁKOVÁ Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 171-172

¹⁹ DOBROVOLNÁ, Eva. K určitosti žalobního petitu u žalob na nepeněžitě (aktivní) plnění. Právní rozhledy, 2021, č. 3, s. 98-101

Žalobní návrh má však význam i pro strany právního vztahu. Žalobce vymezuje svůj požadavek vůči žalovanému s cílem co možná nejefektivněji poskytnout ochranu jeho právům. Pro žalovaného se zase jedná o významný podklad pro vystavění jeho obrany v rámci soudního řízení.²⁰

Žalobní petit je třeba formulovat tak, aby mohl být převzat jako výrok rozsudku, jestliže soud žalobě vyhová. S tím souvisí i požadavek na přesnost, určitost a srozumitelnost žalobního návrhu. Důraz na určitost žalobního petitu není pouhý formální požadavek na splnění určitých procesních podmínek, ale jedná se o zcela nezbytný předpoklad pro výsledek řízení. Je totiž nutné, aby mohl být v souladu s § 261a OSŘ materiálně vykonatelný.²¹ Jinými slovy je třeba jej formulovat tak, aby po převzetí žalobního petitu do výroku soudního rozhodnutí mohlo být zahájeno exekuční řízení a mohly tak nastat účinky žalobcem zamýšlené. Žalobní petit je tedy třeba formulovat maximálně určitě a jednoznačně, zejména u žalob znějících na plnění, kam patří i žaloby zdržovací.²²

2.2 Formulace žalobního návrhu

Žaloby na plnění můžeme dle míry určitosti jejich žalobního petitu rozlišit na žaloby znějící na plnění relativně určité a žaloby znějící na plnění relativně neurčité. Toto dělení je založeno na hmotněprávním důvodu, z něhož žalobce svůj nárok vyvozuje. Pro žaloby na plnění relativně neurčité bude základem právo, které působí vůči všem a je svojí povahou mnohovrstevné, typicky tedy právo vlastnické. Oproti tomu kauzou žalob na plnění relativně určité budou zpravidla oprávnění, která může porušit výhradně konkrétní osoba, typicky tedy jedna ze stran obligace. Hmotněprávní základ je tedy jedna z okolností, která má vliv na určitost žalobního návrhu.²³ Zdržovací žaloby jsou typickým příkladem žalob s relativně neurčitým žalobním petitem. Je pro ně charakteristické, že neukládají žalovanému povinnost ke specifickému jednání, ale vymezují výsledek, kterého má žalovaný dosáhnout, přičemž nijak nespecifikují, jak jej dosáhnout. Tato do jisté míry zvláštnost je zpravidla dána opět povahou absolutních práv. Zdržovací žaloba je obvykle směřována vůči osobě, která disponuje jiným absolutním právem a nelze jí uložit konkrétní způsob, jak se svým absolutním právem nakládat.

²⁰ DOBROVOLNÁ, Eva. K určitosti žalobního petitu u žalob na nepeněžitě (aktivní) plnění. *Právní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 98-101.

²¹ HAMULEÁKOVÁ, Klára. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULEÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 171.

²² DOBROVOLNÁ, Eva. K určitosti žalobního petitu u žalob na nepeněžitě (aktivní) plnění. *Právní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 98-101.

²³ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2019, s. 88

Takové osobě je však možné uložit povinnost k tomu, aby v rámci výkonu svého absolutního práva přijala nějaká opatření, jejichž smyslem bude „umravnění“ tohoto výkonu práva, a aby tak nezasahovala do jiného absolutního práva žalobce.²⁴

Žalobní petit zdržovacích žalob je třeba formulovat negatorně. Žalobce tedy bude žádat, aby se žalovaný zdržel nějakého jednání, resp. aby žalovaný něco nečinil nebo aby mu bylo nějaké jednání zakázáno.²⁵ Zdržovací žalobou nelze žalovanému uložit povinnost k aktivnímu jednání.²⁶ Lze si však představit situace, kdy závadné jednání žalovaného bude spočívat v omisivním neuvádění některých údajů, typicky v rámci reklamy. Žalovanému pak může být uložena povinnost k aktivnímu jednání, tedy zdržení se neuvádění určitých údajů, jinými slovy, aby tyto zamlčované údaje uváděl.²⁷

Nejvyšší soud se dále zabýval situací, kdy žalobce požadoval poskytnutí ochrany před neoprávněnými zásahy do svého vlastnického práva negatorní žalobou, tedy obecně žalobou s negativně formulovaným žalobním návrhem. Z primárního petitu uvedeného v podání však vyplývalo, že žalobce žádá uložení povinnosti k aktivnímu jednání (zajištění určitým způsobem dostatečného odvětrávání v domě). To, zda lze takovýto nárok vznést, je předmětem posouzení souladu nároku s hmotným právem. Z procesního hlediska je důležité, že žalobu nelze považovat za vadnou ve smyslu § 43 OSŘ, pokud žalobnímu návrhu není možné vyhovět, protože není v souladu s hmotným právem. Tedy výše uvedený primární petit nečiní podání vadným.²⁸

Formulace žalobního návrhu zdržovacích žalob je záležitostí nelehkou, což je jeden z důvodů, proč bývají v praxi často kritizovány. V následujících podkapitolách se však pokusím shrnout nejproblematictější oblasti při formulování žalobních petitů zdržovacích žalob.

2.2.1 Vymezení rušebního jednání

Problematiku určitosti žalobního návrhu je možné považovat za úskalí zdržovacího žalob. Rušební jednání, v jehož důsledku dochází k neoprávněnému zásahu do absolutního práva žalobce, je třeba v žalobním petitu dostatečně specifikovat. Jeho vymezení však nesmí být příliš úzké, ale zároveň ani moc široké. Při příliš určitém vymezení rušebního jednání totiž

²⁴ SVOBODA, Karel. Přehled judikatury. Žaloba, její náležitosti a vady. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 259

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1564/2019

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2009, sp. zn. 22 Cdo 2792/2007

²⁷ ONDREJOVÁ, Dana. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži obsažené v obchodním zákoníku. Nárok zdržovací a odstraňovací. Bulletin advokacie 4/2010, s. 64-68

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2439/2020

žalovanému postačí lehce obměnit rušební jednání, které tak přestože bude mít stejně negativní účinky, nebude v rozporu se závazným soudním rozhodnutím. Jinými slovy na takto pozměněné jednání se takový rozsudek vztahovat nebude a bude třeba o rušebním jednání vést nové řízení. Pokud žalobní petit bude naopak formulován moc široce a neurčitě, takový návrh na zahájení řízení bude soudem zamítnut, pokud nebude ve lhůtě pro odstranění nedostatků napraven.²⁹

Při formulaci žalobního návrhu je třeba vzít v úvahu samotný účel zdržovacích žalob a jejich preventivní působení. Pokud by zákaz rušební činnosti pokrýval pouze konkrétní rušební čin, který byl podnětem k podání žaloby, a nepostihoval by rušební činnosti podobné, které podle povahy případu hrozí, byl by popřen smysl celého řízení.³⁰ Například v situaci, kdy žalovaný zasahoval do vlastnického práva žalobce tím, že na jeho pozemku neoprávněně uskladňoval stavební materiál, je zřejmé, že žalobci vadí to, že se na jeho pozemku neoprávněně nachází nějaké předměty. Žalobce se tedy může domáhat toho, aby soud zakázal žalovanému, aby na jeho pozemku uskladňoval nejen stavební materiál, ale i jiné věci, neboť to, o jaké věci se jedná, je bezvýznamné. Významné je rušivé jednání žalovaného.³¹

Z výše uvedeného důvodu je možné formulovat zákaz i obecněji než jen pouhým uvedením rušivého zásahu, ke kterému došlo. Pokud se žalobce bude domáhat zákazu užívání pouze přesně vymezené podoby slova, a nikoliv jeho dalších gramatických tvarů lze takový petit považovat za příliš úzký. Aby bylo dosaženo žádaného efektu, je třeba formulovat petit více abstraktněji, aby pokryl i jednání, která budou závadnému jednání podobná. Pokud by totiž žalovanému bylo zakázáno pouze jedno konkrétní jednání, nebylo by možné dostatečně ochránit žalobce před jinak formulovanými projevy. Poměrně jednoduše by tak mohlo docházet k obcházení zákazu tím, že bude vytýkané jednání lehce modifikováno a zdržovací žaloba by tak musela být uplatňována opakovaně.³²

²⁹ HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže a jeho rozsah – účelně, a proto přiměřeně velkoryse. Právní rozhledy, 2011, č. 4, s. 127-130

³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4669/2010

³¹ SPÁČIL, Jiří. 3. [Žalobní petit. Negativní žaloba a uvedení věci do původního stavu]. In: SPÁČIL, Jiří. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 128, marg. č. 41.

³² ONDREJOVÁ, Dana. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži obsažené v obchodním zákoníku. Nárok zdržovací a odstraňovací. Bulletin advokacie 4/2010, s. 64-68

2.2.2 Obtížně specifikovatelné neoprávněné zásahy

Formulovat žalobní petitu zdržovacích žalob je obtížné i z toho důvodu, že rušební jednání, resp. jeho obsah, v některých případech nelze dost dobře popsat.³³ Typicky právě zdržovací žaloba směřující proti imisím (blíže viz kapitola 1) směřuje proti zásahům, které jsou ve své podstatě poměrně těžko vymežitelné a vždy se jedná o hledání individuální míry každého případu.

Zvláštností těchto žalob je také fakt, že rušební jednání má původ v užívání věci jejím vlastníkem (resp. jinou osobou), přičemž žalobce není rušen touto činností, ale jejími následky. Například samotný chov drůbeže souseda nijak neruší, rušit jej však bude pronikání chované drůbeže na jeho pozemek nebo pronikání zápachu z jejich chovu. Z tohoto důvodu nelze uložit žalovanému, aby se zdržel chovu slepic, ale „jen“ povinnosti zdržet se vymezených neoprávněných zásahů. Žalobní petit by tedy bylo možné formulovat slovy: „žalovaný je povinen zdržet se rušení spočívajícího ve vnikání chovaných zvířat...“. Toho však v některých případech bude možné docílit přímo odstraněním jeho zdroje, to je však až otázkou realizace povinnosti uložené žalovanému (viz kapitola 4.1).³⁴ Jestliže zůstaneme u imisí, jejichž původcem je zvíře, nelze žalobní petit vymežit slovy „žalobce je povinen při své terarijní činnosti zdržet se pachu a hmyzu, který obtěžuje sousedy nad únosnou míru...“. Takové vymezení závadného jednání je nejasné a neurčité a není z něj zřejmé, čeho přesně se má žalovaný zdržet.³⁵ Lze tedy konstatovat, že negativně formulovaný petit by měl mimo jiné obsahovat způsob zásahu, vymezení jeho příčiny, odkud zásah pochází a příkaz k upuštění od dalšího zásahu.

Obecně platí, že neoprávněný zásah musí být v žalobě popsán jednak jejím předmětem a jednak jejím výsledkem, respektive jeho nežádoucími důsledky. Poměrně detailní popis musí být obsažen jednak v rámci substanciace, tak i v rámci samotného žalobního petitu - zde je ovšem třeba upozornit na přílišně široké nebo úzké vymezení. Je přitom třeba, aby si skutečnosti takto uvedené vzájemně odpovídaly.³⁶ Případně bude postačující, pokud rušební jednání bude specifikováno tak, že bude označen předmět zásahu společně s uvedením negativního důsledku, ke kterému nesmí dojít.³⁷ Pokud se nám podaří dobře popsat rušební jednání, nesmíme případně

³³ SPÁČIL, Jiří. 11. [Petit negatormích žalob ze sousedského práva]. In: SPÁČIL, Jiří. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 171, marg. č. 60.

³⁴ SPÁČIL, Jiří. 11. [Petit negatormích žalob ze sousedského práva]. In: SPÁČIL, Jiří. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 171, marg. č. 60.

³⁵ HADERKA, Jiří. K otázkám exekuční vykonatelnosti podkladových rozhodnutí znějících na „omittere“. Právní praxe, 1998, č. 4, s. 244

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2148/2002

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1485/2005

zapomenout řádně identifikovat nemovitost, ze které imise vychází. Jestliže by totiž nemovitost původu imise nebyla specifikována dostatečně, případně nebyla specifikována vůbec, petit by mohl být shledán vadným, neboť by nebylo zřejmé, čeho se žalobce domáhá, jak judikoval Nejvyšší soud.³⁸

Pakliže se zaměříme na konkrétní příklad imise, poměrně často se lze v soudní judikatuře setkat s obtěžováním hlukem. Žalobce se bude domáhat, aby se žalovaný zdržel imisí spočívajících v neoprávněném pronikání hluku. Z ustálené judikatury vyplývá, že v těchto případech lze za dostatečné považovat takové znění petitu, kdy žalovaný bude povinen se zdržet obtěžování žalobce hlukem z (v žalobě uvedeného) pozemku žalovaného (případně i z jiné věci patřící žalovanému), pronikajícím na (v žalobě uvedené) nemovitost žalobce, který je vlastníkem této nemovitosti.³⁹ Problémem však bude specifikovat, co je míra nepřiměřená místním poměrům (viz § 1012 OZ). Odborná literatura uvádí, že v případě hluku bude dostatečné, pokud budou specifikovány jeho vnější projevy, které mohou být vymezeny například jiným právním předpisem jakožto hlukové limity.⁴⁰ Nedostatečnou by pak byla formulace, kdy by soused vlastníka domu obtěžoval žalobce hlukem, který by formuloval petit, tak že žalovaný je povinen zdržet se veškerých zásahů do vlastnického práva žalobce ke konkretizované nemovitosti. Jednalo by se o zjednodušení si práce, protože není zřejmé, před jakým konkrétním rušením má být jeho vlastnickému právu poskytnuta ochrana a žalobce navíc ani nepopsal, v jakém rozsahu má být poskytnuta (třeba uvedením mezí hlučnosti, které musí žalovaný dodržet, k tomu blíže viz kapitola 2.2.3.).⁴¹ Z výše uvedeného lze usuzovat, že není třeba, aby žalobce v žalobním petitu specifikoval konkrétní limit, kterým žalobce překračuje míru přiměřenou místním poměrům. Je však třeba, aby tato skutečnost vyplývala ze samotné žaloby.

2.2.3 Vymezení pomocí textu zákonných předpisů

Pokud bude žalobce žádat, aby se žalovaný zdržel jakýchkoliv zásahů do vlastnického práva k určitému majetku žalobce, mohlo by se zdát, že takový žalobní petit by mohl být ve spojení s § 1042 OZ⁴² dostatečně určitý. Na jeho základě si totiž lze vcelku dobře představit, že

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2019, sp. zn. 26 Cdo 1816/2019

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2296/2006

⁴⁰ SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 313.

⁴¹ SVOBODA, Karel. Žaloba v civilním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2019, s. 90

⁴² § 1042 OZ: „Vlastník se může domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.“

žalovaný nesmí s majetkem žalobce dělat vůbec nic.⁴³ Stejně tak formulace ve znění „žalovanému se ukládá zdržet se vůči žalobci klamavé reklamy“; „zdržet se ovlivňování obchodních partnerů“; „zdržet se jakéhokoliv jednání, jímž by žalovaný parazitoval na pověsti žalobce“; nebo „žalovaný je povinen upustit od jednání, které způsobuje žalobci škodu“ by se mohly jevit jako dostatečně určité. Obecně lze však konstatovat, že formulovat žalobní návrh opisem znění zákonných ustanovení, na jejichž základě se žalobce domáhá ochrany svého práva, není zcela vhodné. Důvodem je příliš široký rozsah takové formulace, který bývá žalobcem obvykle užíván s cílem usnadnit si práci při specifikaci rušebního jednání žalovaného.⁴⁴ O něco více podrobná, přesto však stále neurčitá, je i formulace žalobního návrhu, že žalovaní jsou povinni zdržet se užívání a nakládání s nemovitostmi, neboť nelze posoudit, nakolik vytykané jednání zasahuje do vlastnického práva žalobce. Přesto však mohou nastat situace, kdy obdobné znění žalobního návrhu bude soudem považováno za dostatečně určité.⁴⁵ Za neurčitý neshledal Nejvyšší soud žalobní petit, jímž se žalobce domáhal, aby se žalovaní zdrželi jakýchkoliv zásahů do majetku a výkonu osobního vlastnického práva žalobce ke specifikovanému majetku. K těmto zásahům docházelo v důsledku pokračujícího konkursního řízení vedeného na žalobcův majetek. Podáním se tedy žalobce domáhal toho, aby uvedení žalovaní ohledně označeného majetku dále nijak v konkursním řízení nekonali. Z žaloby jako celku totiž bylo dostatečně zřejmé, že se žalobce snaží zabránit tomu, aby se správci jeho konkursní podstaty a věřitelský výbor zdrželi jednání, která směřují k dosažení cíle a účelu konkursu.⁴⁶

Lze tedy shrnout že formulovat žalobní petit pomocí dikce zákona není vhodné, a je možné, že žalobní návrh bude shledán neurčitým. Taková formulace však může obstát, pokud bude dostatečně zřejmé, co je cílem tohoto řízení a nebude se jednat o pouhý pokus si ulehčit práci s formulací žalobního návrhu.

⁴³ SVOBODA, Karel. Přehled judikatury. Žaloba, její náležitosti a vady. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 259

⁴⁴ ONDREJOVÁ, Dana. § 2988 [Nároky oprávněné osoby proti rušiteli]. In: ONDREJOVÁ, Dana. Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 255, marg. č. 18.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.8.2003, sp. zn. 22 Cdo 2148/2002

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3145/2011: „Žalovaní jsou povinni zdržet se jakýchkoliv zásahů do majetku a výkonu osobního vlastnického práva osoby Ing. I. E. To je jeho osobního majetku uvedeného na přiložených listech vlastnictví, tak strojů a zařízení apod. a to dle tohoto dílčího soupisu“. Dále je jako „Odrážka 1/“ proveden výčet řádně označených nemovitostí a jako „Odrážka 2/“ seznam strojů, strojního vybavení budov a PPS (rozuměj předmětů postupně spotřeby) identifikovaných tamtéž vždy inventárním číslem a názvem a zpravidla též typem, s tím, že „upřesnění tohoto seznamu bude provedeno dodatečně po zajištění případné mě vizuální kontroly v prostorách mého majetku a zajištění repase datového nosiče doplňujících seznamů.“

2.2.4 Role soudu při formulaci žalobního návrhu

Stejně jako jiné žalobní náležitosti, tak i žalobní petit lze po zahájení řízení zpřesňovat a upravovat, a to nejdéle do doby, než soud vyhlásí rozsudek.⁴⁷ Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí. I soud tedy může znění petitu pozměnit či jinak specifikovat za použití jiných slov, pokud se neodchýlí od vůle, kterou chtěl žalobce projevit. Návrhem žalobce na znění výroku tak není vázán. Musí však dbát na to, aby z obsahového hlediska vyjadřoval skutečně to, co žalobce požadoval.⁴⁸

Pokud se však ještě pozdržíme u nekalosoutěžního jednání, Nejvyšší soud se také zabýval otázkou, do jaké míry je soud oprávněn k úpravě textu petitu zdržovací žaloby. Jak bylo totiž výše předestřeno, specifikace zdržovacích nároků je poměrně náročná, neboť je třeba skutek specifikovat dostatečně určitě, přitom ne přílišně úzce. Obecně platí, že soud je žalobou vázán, v důsledku čeho nemůže žalobci přiznat více, nebo něco jiného, než požaduje v žalobním návrhu. Výklad, kdy by soud byl povinen do výroku rozhodnutí doslovně převzít znění žalobcova návrhu, by byl přehnaně formalistický. Žalobce v uvedené věci tvrdil, že se žalovaná dopouští nekalé soutěže tím, že vyrábí a uvádí na trh specifikované dveře. Tyto dveře byly v rámci žaloby i vyobrazeny. Odvolací soud doplnil text zdržovacího nároku o odkaz na obrazové znázornění dveří v katalogu žalované. Toto jednání lze považovat za zcela oprávněný postup. Bez bližší specifikace, tedy pouze pomocí obrazového vyobrazení závadných dveří, by výrok rozhodnutí byl příliš schématický a povšechný.⁴⁹ K tomuto lze pouze doplnit, že v případě petitu zdržovacích žalob je vhodné, aby tento slovní popis byl doplněn vložením obrázku (fotografie, grafického zobrazení, skenu letáku apod.) daného, zejména tedy nekalosoutěžního, jednání. Zároveň je třeba přiložit CD nosič, který bude obsahovat tento obrázek.⁵⁰

Obecně platí, že úkolem nalézacího soudu je pak obsah výroku soudního rozhodnutí vymezit takovým způsobem, aby o něm nebyly pochybnosti a „nalézací“ aktivita soudu v rámci exekučního řízení byla vyloučena.⁵¹ Výrok soudního rozhodnutí musí být formulován tak, aby byl materiálně vykonatelný. Tím rozumíme požadavek na obsah výroku rozhodnutí spočívající v označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění

⁴⁷ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. In: ŠKÁROVÁ, Marta (ed). Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: Linde a.s., 2009, s. 163 (§ 79 OSŘ)

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2887/2013

⁵⁰ ONDREJOVÁ, Dana. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži obsažené v obchodním zákoníku. Nárok zdržovací a odstraňovací. Bulletin advokacie 4/2010, s. 64-68

⁵¹ DOBROVOLNÁ, Eva. K určitosti žalobního petitu u žalob na nepeněžitě (aktivní) plnění. Právní rozhledy, 2021, č. 3, s. 98-101

bylo exekuční řízení zahájeno, a určení lhůty ke splnění povinnosti (§261a OSŘ). Nejvyšší soud posuzoval, zda výrok rozhodnutí, jímž byl žalobce zavázán „umožnit žalobcům příjezd“ na specifikovaný pozemek, je možné považovat za materiálně vykonatelný. Soud prvního stupně v dané věci nařídil výkon rozhodnutí uložením pokuty (§ 351 OSŘ), tedy podle ustanovení, podle kterého se exekvuje povinnost k nezastupitelnému jednání nebo povinnost něco strpět či něčeho se zdržet. Jelikož však k výkonu navržený titul povinnost něco strpět či něčeho se zdržet zjevně neuložil, povinnému byla uložena povinnosti jednat. Nejvyšší soud tak uzavřel, že jestliže rozhodnutí ukládá povinnost k nepeněžitému plnění, které neodpovídá některý ze způsobů výkonu rozhodnutí uvedených v § 258 odst. 2 OSŘ, jedná se o rozhodnutí, jež není po materiální stránce vykonatelné.⁵² Stejně tak, tedy jako materiálně nevykonatelný, byl posouzen výrok rozsudku ukládající žalovanému povinnost „zdržet se obtěžování žalobců vodou a tekutými odpady nad míru přiměřenou poměrům“. Jestliže by byl podán návrh na zahájení exekučního řízení rozhodnutí, musel by být usnesením zamítnut.⁵³

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že tvorba žalobního petitu je individuální záležitostí každého případu. Nelze tedy sepsat „univerzální“ doporučení pro jeho tvorbu. Přesto, shrnu-li výše uvedené, je vhodné formulovat návrh spíše obecněji, čímž budou pokryty i neoprávněné zásahy podobné, a bude tak poskytnuta efektivní ochrana před zásahy působícími podobný negativní následek. Dále není vhodné pouze opisovat znění zákona. V případě těžko specifikovatelných zásahů lze doporučit, aby z žaloby jako celku bylo zřejmé, co je předmětem těchto zásahů, jakým způsobem zásahy probíhají, co je jejich příčinou a odkud pocházejí.

2.3 Trvání neoprávněných zásahů

Jestliže dokážeme správně specifikovat jednání, jehož by se měl žalovaný zdržet, je třeba se ještě pozastavit nad problematikou kontinuity neboli trváním těchto zásahů. Jinými slovy se v této kapitole budu zabývat tím, zda k úspěšnému uplatnění zdržovací žaloby postačí hrozba zásahem do absolutního práva žalobce a s ní spojená obava z tohoto zásahu. Případně zda neoprávněný zásah do absolutního práva žalobce musí v době uplatnění zdržovací žaloby skutečně existovat, eventuálně zda musí existovat hrozba opakování tohoto zásahu v budoucnu. Pro úplnost je však třeba zmínit, že zdržovací žaloba nepřipadá v úvahu tam, kde dochází k zásahu do absolutního práva žalobce na základě nějakého právem uznaného důvodu například ze zákona, úředního výroku či právního jednání. U posledního uvedeného však je třeba

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003

⁵³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 5. 1995, sp. zn. 14 Co 90/95

upozornit na fakt, že obligace působí pouze *inter partes*, jsou tedy závazné pouze pro strany daného řízení, případně pro jejich právní nástupce.^{54 55}

První skupinou případů jsou situace, kdy k zásahům do absolutního práva ještě nedošlo, ale je zde reálná hrozba, že takový zásah nastane. Povaha těchto zásahů je již tradičním předmětem diskusí. Jak bylo uvedeno výše, zdržovací žaloby působí preventivně a do budoucna. Z tohoto důvodu by bylo možné uvažovat nad tím, že je možné zdržovací žalobu uplatnit v situacích, kdy existují důvodné obavy žalobce ze zásahu do jeho absolutního práva, přičemž podáním zdržovací žaloby by mohlo dojít k zamezení vzniku potenciálních škod na straně žalobce. Nejvyšší soud však ve své ustálené judikatuře konstatuje, že i v řízení o negatorní žalobě jsou základem pro rozhodnutí skutečnosti existující v době rozhodování soudu, nikoliv možné skutečnosti budoucí.⁵⁶ Zdržovací žalobu lze užít jen proti neoprávněným zásahům do absolutního práva, které již byly vykonány.⁵⁷ V souladu s tímto stanoviskem je tak i závěr Nejvyššího soudu týkající se situace, kdy rušitel sám uvedl, že se plánuje pustit do rušebního jednání (v tomto případě se jednalo o výkop studny). Nejvyšší soud uvádí, že samotný, i když vyslovený, záměr s takovou neoprávněnou činností začít, nemůže opodstatňovat žalobu na zdržení se rušivé činnosti, jestliže k ní zatím nedošlo. Žaloba je v takové situaci předčasná, neboť do vlastnického práva žalobce ještě nebylo zasaženo.⁵⁸ Lze tedy shrnout, že obava ze samotného zásahu do absolutního práva, ke kterému ještě nedošlo, tedy nebude dostatečným důvodem pro úspěch ve věci. To však nevylučuje možnost soudu upravit vztahy účastníků předběžným opatřením podle § 74 an. OSŘ. Je však třeba zdůraznit, že cílem tohoto institutu není konečné vyřešení věci a nejedná se o predikci budoucího rozhodnutí ve věci samé. Působí preventivně vůči pokračování v porušování práv navrhovatele zejména s cílem zabránit škodám na straně navrhovatele (viz kapitola 3.2). Další možnou obranou před takto hrozícím zásahem je podání určovací žaloby (viz kapitola 2.4), která je způsobilá postavit právní vztah mezi účastníky na jisto a předejít tak dalším možným sporům.

Další skupinou případů jsou situace, kdy k zásahu do absolutního práva již došlo, tento zásah však již netrvá, ovšem existuje konkrétní nebezpečí, že se se takový zásah bude v budoucnu opakovat. V takových případech nebude nutné, aby žalobce prokazoval plánování nebo konkrétní připravování k pokračování v rušebním jednání. Pro rozhodnutí o zdržovací

⁵⁴ SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. Ad Notam, 2003, č. 4, s. 73 - 79

⁵⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4348/2018, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 561/2015

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2581/2011

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2530/2019

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1626/96

žalobě a uplatnění zdržovacího nároku bude dostatečná i pouhá hrozba rušebním jednáním. Je však třeba aby soud vzal v úvahu, zda v minulosti k zásahu do absolutního práva žalobce již došlo. Pokud k takovému protiprávnímu jednání již někdy došlo, je pravděpodobnost jeho opakování vyšší, resp. není možné rušební jednání bez dalšího vyloučit. Jako jedno z hledisek pro posouzení, zda je hrozba skutečná, může sloužit fakt, zda žalovaný od rušebního jednání ustoupil sám nebo až po zahájení soudního řízení. Praktickým příkladem byla situace týkající se nekalosoutěžního jednání, kdy žalovaná uváděla na trh výrobky, které byly zaměnitelné s výrobky žalobce. Žalovaná v průběhu řízení tyto závadné výrobky stáhla. Dovolací soud zmiňuje, že je třeba posoudit, za jaké situace k upuštění od rušebního jednání dojde. Jestliže k upuštění od rušebního jednání dojde dobrovolně před zahájením soudního řízení, například po dohodě s žalobcem, je možné předpokládat, že hrozba rušebního jednání skutečně odpadla. Pokud k upuštění od neoprávněných zásahů došlo v důsledku donucení prostřednictvím podání žaloby, nelze vyloučit jeho opakování. Jestliže k rušebnímu jednání v minulosti došlo, je pravděpodobnost jeho opakování vyšší.⁵⁹ Stejně tak v případě, že neoprávněné zásahy ustanou z důvodu nařízení předběžného opatření žalovanému, nelze usuzovat, že by došlo k upuštění dobrovolně, a tedy že pominulo nebezpečí dalšího porušování práv.⁶⁰

Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že užití zdržovací žaloby připadá v úvahu, jestliže zásah do absolutního práva již netrvá, ovšem existuje nebezpečí, že k takovému zásahu opět dojde.⁶¹ V situaci, kdy půjde o zásahy sporadické, tedy mezi zásahy nebude časová ani místní souvislost (např. rušitel vypustí tekutý odpad na sousední pozemek dvakrát za jediný rok), bude zdržovací žaloba bezpředmětná. Stejně tak by se posoudily i případy, kdy se bude jednat o jediný zásah bez následků, který nevzbuzuje obavu z jeho opakování. Jestliže mezi neoprávněnými zásahy bude časová i místní souvislost (např. rušitel bude přecházet pravidelně každý den na stejném místě přes pozemek žalobce), posoudíme takové jednání (podobně jako v trestním právu) jako jediné jednání, tedy jako trvajícím zásah, přestože se rušitel v danou chvíli na pozemku nenachází.⁶² Pro úplnost je však třeba dodat, že přesto žalobce bude moci žádat odstranění následku způsobeného neoprávněným zásahem, a to skrze nárok odstraňovací.

Poslední skupinou případů jsou situace, kdy k zásahu do absolutního práva žalobce v době uplatnění zdržovací žaloby již došlo a tento zásah nadále trvá, resp. pokračuje. Zde již

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2339/2011

⁶⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 3 Cmo 120/2008

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1626/96

⁶² SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. Ad Notam, 2003, č. 4, s. 73 – 79

není pochybností o tom, že takové rušební jednání žalovaného bude způsobilé k uplatnění zdržovací žaloby.⁶³

Z uvedeného tak vyplývá, že zdržovací nárok není možné úspěšně uplatnit v situaci, kdy k závadnému jednání nedochází, ledaže z okolností vyplývá, že v něm bude pokračováno. Jak je výše uvedeno, může také směřovat proti neoprávněnému jednání, se kterým neoprávněná osoba započala, a se kterým stále pokračuje. Cílem zdržovacích žalob je nejen zabránit pokračování v protiprávním stavu, ale i eliminovat možnost, aby se opakovalo protiprávní jednání, jež bylo příčinou tohoto stavu.⁶⁴ Z tohoto důvodu bývá v některých situacích účelné jej uplatnit současně s nárokem odstraňovacím. Ten směřuje naopak do minulosti a směřuje k odstranění příčin závadného stavu a obnovení původního stavu.⁶⁵

2.4 Vztah zdržovací a určovací žaloby

Předpokladem pro uplatnění zdržovací žaloby je fakt, že došlo k zásahu do absolutního práva žalobce a existuje riziko dalšího zásahu nebo takový zásah nastal a trvá, resp. pokračuje. V situacích, kdy ještě k zásahu do absolutního práva žalobce nedošlo, ale žalobce má obavu, že k němu dojde, je možné podání žaloby určovací.

Určovací žaloby slouží k určení existence či neexistence právního poměru či práva. Není tedy možné se domáhat určení faktické skutečnosti.⁶⁶ Základní podmínkou přípustnosti určovací žaloby je naléhavý právní zájem žalobce. Jestliže žalobce neprokáže právní zájem, soud žalobu zamítne. Určovací žaloba má preventivní účinek, proto naléhavý právní zájem je dán obzvláště v situacích, kde by bez tohoto určení bylo právo žalobce ohroženo nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým.⁶⁷ V případě zdržovacích žalob tak za naléhavý právní zájem lze považovat zjištění, zda žalovaný miní hrozbu vážně, a je s to ji uskutečnit, a to buď sám nebo prostřednictvím třetí osoby.⁶⁸

Žalobce zpravidla nemá podmínky pro to, aby mohl uplatnit žalobu na plnění. Podáním žaloby určovací tak žalobce vyjadřuje zájem, že k ochraně jeho práva postačí, pokud bude postaveno jeho právo najisto. Jestliže totiž bude soudním rozhodnutím závazně určeno, že právní poměr mezi účastníky existuje a je platný, nebude již většinou třeba případné plnění

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdo 1626/96

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2339/2011

⁶⁵ KACÍREK, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži nekalá soutěž. Nekalá soutěž, [online]. 16. 4. 2017 [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://nekala-soutez.info/soukromopravni-prostredky-ochrany-proti-nekale-soutezi>

⁶⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. III ÚS 445/06

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 24. 2. 1971, sp. zn. 2 Cz 8/71

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2162/99

z tohoto právního poměru vynucovat, neboť lze očekávat, že se jeho účastníci podřídí povinnost plnit dobrovolně.⁶⁹

V odborné literatuře se však setkat s názory, že povaha určovací žaloby není ryze preventivní a nelze tak omezit její aplikační rámec pouze na situace, kdy právní vztah nebo právo dosud nebyly porušeny. Určovací žaloby by tedy měly mít své uplatnění i v situacích, kdy k porušení práva již došlo. Zdržovací žaloby by tak nebyly výhradním nástrojem ochrany před neoprávněnými zásahy do absolutního práva žalobce.⁷⁰

Pro hlubší pochopení této problematiky je nejprve třeba si položit otázku, zda je mezi stranami právního vztahu pochybné, komu náleží předmětné absolutní právo, například komu náleží vlastnické právo k věci. V případech, kdy mezi vlastníkem věci a rušitelem není sporné, že vlastníkem věci je právě žalobce, podání určovací žaloby skutečně není na místě. Žalobce tedy musí svoji obranu proti rušebnímu jednání založit podáním zdržovací žaloby. Předmětem soudního řízení není totiž otázka, kdo z účastníků řízení je vlastníkem věci, nýbrž otázka, zda a jak dochází k neoprávněnému zásahu do některé ze složek vlastnického práva (např. práva nerušeně užívat věc). Pro lepší představu lze uvést situaci, kdy na zahradu žalobce budou zalétávat včely z chovu žalovaného. Mezi stranami tak nebude být sporné, komu náleží vlastnické právo k sousedově zahradě, ale zda pronikání včel lze považovat za rušení nad míru přiměřenou poměrům.⁷¹

Jinak je však třeba posoudit situace, kdy je mezi účastníky řízení sporné, komu skutečně náleží předmětné absolutní právo. Tedy například v situaci, kdy žalobce i žalovaný budou mít za to, že jim náleží výlučné vlastnické právo k věci, a proto budou věc užívat oba zároveň, čímž bude docházet k rušení užívacího práva skutečného vlastníka věci domnělým právem druhé osoby. Za takové situace nelze spor mezi stranami vyřešit pouze zdržovací žalobou, ale žalobou na určení, komu náleží vlastnické právo k věci, která bude doplněna požadavkem na zdržení se zásahů do tohoto práva. Pokud bychom se totiž přiklonili k opačnému názoru, zůstala by i po skončení řízení o zdržení se zásahů do vlastnického práva žalobce výslovně a pravomocně nevyřešená otázka, zda žalobci náleží vlastnické právo k věci, což by ve svém důsledku mohlo vést k dalším potenciálním sporům mezi účastníky, neboť předmět sporu by mezi nimi nebyl petitorně vyřešen. Proto v případě, kdy je z jednání žalovaného nepochybné, že neuznává vlastnické či jiné absolutní právo žalobce, a je možné očekávat, že je bude nějakým způsobem

⁶⁹ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. Civilní právo procesní, Díl první: Řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 206

⁷⁰ SVOBODA, Karel. Žaloba v civilním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2019, s. 189 - 190

⁷¹ SVOBODA, Karel. Žaloba v civilním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2019, s. 189 - 190

narušovat i v budoucnosti, může se žalobce domáhat ochrany svého práva nejen prostřednictvím žaloby na plnění, ale i skrze žalobu určovací.⁷² Tento závěr potvrzuje i ustálená judikatura a určovací žalobu práva považuje za nástroj k vytvoření právního základu pro vztah účastníků řízení, přestože v úvahu připadá i žaloba na splnění povinnosti.⁷³

Lze se setkat s názory, nedostatečného odlišování zdržovací žaloby jakožto žaloby na plnění a žaloby, kterou má dojít k určení, že žalovaný nemá oprávnění zasahovat do absolutního práva žalobce, a tedy se takového jednání zdržet. V praxi totiž bývá žalobní petit takových žalob formulován částečně stejně. To poté vede k jejich zaměnitelnosti a následným úvahám, zda by i u zdržovacích žalob jakožto žalob na plnění, neměl být prokázán naléhavý právní zájem žalobce.⁷⁴ Dle mého názoru se jedná o dva odlišné instituty a skutečnost, že žalobní návrhy bývají formulovány podobně, nemůže založit nutnost prokázat naléhavý právní zájem žalobcem.

2.5 Věcná legitimace

Věcnou legitimací rozumíme hmotněprávní vztah účastníka řízení k předmětu řízení. Věcná legitimace náleží účastníkovi projednávaného právního vztahu, případně osobě, jejíž právní sféry se právní vztah týká. Věcná legitimace na straně žalobce je nazývána aktivní věcná legitimace, věcná legitimace na straně žalovaného je pak označována jako pasivní věcná legitimace. Nejedná se o podmínku řízení, bývá však předmětem dokazování a v případě, že je dán její nedostatek, může dojít k zamítnutím žaloby.⁷⁵ Jedná se tak o významný institut s ohledem na uplatňování předmětného práva, neboť je předpokladem úspěchu ve věci samé.⁷⁶

V situaci, kdy se vlastník věci domáhá ochrany svého vlastnického práva zdržovací žalobou, a v průběhu řízení dojde k převodu vlastnického práva k předmětné věci na třetí osobu, která však odmítne vstoupit do řízení a v řízení pokračovat, pak soud musí žalobu zamítnout, neboť došlo ke ztrátě aktivní legitimace.⁷⁷

V rámci problematiky procesního nástupnictví v rámci zdržovacího nároku Nejvyšší soud řešil otázku, zda v případě nekalosoutěžního jednání může dojít k singulární sukcesi i přesto, že mezi původně žalovaným a aktuálně žalovaným nebylo učiněno právní jednání, ale

⁷² SVOBODA, Karel. Žaloba v civilním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2019, s. 189 - 190

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 679/2001

⁷⁴ SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. Ad Notam, 2003, č. 4, s. 73 - 79

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 1373/2005

⁷⁶ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 139.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 701/2006

aktuálně žalovaný pokračuje v neoprávněném jednání původně žalovaného. Žalobce se domáhal, aby byla žalovanému uložena povinnost zdržet se nekalosoutěžního jednání v podobě poskytování odměny uživatelům webových stránek za stahování jím nahraných souborů, ke kterému mělo docházet bez prokázání oprávnění k poskytování těchto souborů široké veřejnosti. Nejvyšší soud došel k závěru, že v případě, že výklad, kdy k singulární sukcesi podle § 107a OSŘ mohlo dojít pouze na základě právního jednání, by byl příliš zužující. K singulární sukcesi tedy může dojít i na základě jiné právní skutečnosti.⁷⁸

V případě vzniku právního nástupnictví (§ 107 OSŘ), v projednávaném případě smrti žalovaného, obecně platí, že povinnost, jíž se žalobce v soudním řízení domáhá, smrtí žalovaného nezaniká. Zdržení se určitého jednání patří k nezastupitelným plněním, tedy plněním, která mohou být provedena pouze osobně žalovaným. Jedná se tak o povinnost, která zaniká smrtí žalovaného. V řízení o zdržovacím nároku nelze pokračovat a musí být zastaveno podle § 107 odst. 5 OSŘ.⁷⁹

2.5.1 Aktivní legitimace

Aktivně žalobně legitimován je subjekt, kterému svědčí absolutní právo, například vlastník věci, který musí prokázat, že mu dané absolutní právo náleží a že žalobce jej ruší tím, že do něj zasahuje. Nemusí však tvrdit, že se jedná o neoprávněný zásah. Například u vlastnického práva se presumuje, že „*vlastnictví je v mezích právního řádu neomezené, a omezení vlastníka, podle kterého by byl povinen trpět zásahy do vlastnictví, tvrdí a dokazuje žalovaný v rámci své obrany.*“⁸⁰

Nejvyšší soud se zabýval otázkou, zda je ke zdržovací žalobě aktivně legitimována i obec. V daném případě docházelo k obtěžováním hlukem a vibracemi vznikajících z provozu letadel žalované. Argumentem bylo, že těmito imisemi byli obtěžováni občané, a nikoliv obec, která nemá způsobilost tyto imise vnímat. Jelikož však obec je veřejnoprávní korporací, jež je fakticky tvořena jejími občany, Nejvyšší soud došel k závěru, že i obec je aktivně legitimována k podání zdržovací žaloby podle § 127 SOZ.⁸¹ Stejně tak je k podání zdržovací žaloby aktivně legitimováno i společenství vlastníků jednotek, neboť podání žaloby proti obtěžování hlukem je možné podřadit pod záležitosti týkající se správy domů a pozemků podle § 9 odst. 1 ZOVB, která zahrnuje vše, co bytovému domu slouží k uspokojení potřeb vlastníků bytů. Mezi tyto

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. 23 Cdo 88/2020

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1328/2021

⁸⁰ SPÁČIL, Jiří. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 105

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 25. 8. 1999, sp. zn. 2 Cdon 330/97

potřeby nepochybně patří i zajištění dostatečně kvalitních podmínek pro bydlení, které odpovídají příslušným hygienickým předpisům. Ustanovení § 127 SOZ nevylučuje oprávnění společenství vlastníků bytů podat žalobu na ochranu před imisemi. Jedná se o jednání učiněné v zájmu členů společenství vlastníků bytů, které lze podřadit pod oblast správy společných prostor bytového domu pro příslušnou část bytového domu, kterou společenství spravuje.⁸² K podání zdržovací žaloby je pak také aktivně legitimován i samostatně jeden ze spoluvlastníků věci, o jejíž ochranu jde.⁸³

2.5.2 Pasivní legitimace

Pasivně legitimována je tedy *a contrario* osoba, která neoprávněně zasahuje do absolutního práva žalobce. V případě, že někdo neoprávněným zásahem do absolutního práva hrozí, nelze po osobě oprávněné žádat, aby s žalobou vyčkávala až do okamžiku, kdy bude do jejího absolutního práva zasaženo a teprve poté se u soudu domáhala ochrany. V takovém případě se však strana oprávněná nebude u soudu domáhat ochrany svého práva skrz zdržovací nárok, nýbrž skrze nárok určovací, tedy určení, že žalovaný není oprávněn provést jednání, kterým hrozí. Zde je však třeba pro úplnost doplnit, že je třeba, aby žalobce prokázal naléhavý právní zájem na určení této skutečnosti. Blíže viz kapitola 2.3.⁸⁴

V případě, že provozem pohostinství dochází k obtěžování žalobce hlukem, nelze argumentovat nedostatkem pasivní věcné legitimace vyplývající z faktu, že žalobce nezná hosty shromážděné před pohostinstvím, kteří tento hluk způsobují. Žalobu bude třeba směřovat vůči vlastníku nemovitosti, ze které hluk vychází.⁸⁵ Žalobu je tak možné směřovat nejen proti osobě, která vykonává rušební činnost, ale i proti vlastníku nemovitosti, který ji přenechal jinému k činnosti, ze které rušení vzniká. V takovém případě je potom povinností tohoto vlastníka, aby přímému rušiteli zabránil v dalším rušebním jednání.⁸⁶ Pokud je (nemovitá) věc, která je zdrojem rušebního jednání, vlastněna více spoluvlastníky, není nutné podat zdržovací žalobu vůči všem těmto spoluvlastníkům.⁸⁷

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3281/2008

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 1999 sp. zn. 2 Cdon 1794/96

⁸⁴ SPÁČIL, Jiří. Negativní žaloba. Ad Notam, 2003, č. 4, s. 73 - 79

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 22 Cdo 922/2010

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005

⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 7. 12. 1928, sp. zn. Rv I 524/28

3 Průběh soudního řízení

Civilní soudní řízení je zahájeno okamžikem, kdy návrh na jeho zahájení došel soudu. Jedná se o právně významný okamžik, neboť je s ním spojena řada významných procesněprávních i hmotněprávních účinků. Mimo jiné dochází k vymezení okruhu účastníků řízení a předmětu řízení. Mezi hmotněprávními účinky spojené se zahájením řízení jsou stavení běhu promlčecích a prekluzivních lhůt. Dále k přiznání určitých druhů nároků, ke kterým může dojít pouze od okamžiku zahájení řízení, např. výživné (s výjimkou výživného pro děti, které lze přiznat i 3 roky zpětně a výživného pro neprovdanou matku a úhrady nákladů spojených s těhotenstvím a porodem, které je možné přiznat i zpětně, a to nejpozději do 2 let ode dne porodu). Procesněprávními účinky pak jsou trvání věcné a místní příslušnosti neboli zásada *perpetuatio fori*. Navrhovatel dále ztrácí možnost výběru jiného místně příslušného soudu v případě, že je k vedení řízení místně příslušných více soudů. Zahájené řízení také brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení, vzniká tedy překážka litispendence.⁸⁸

3.1 Překážka věci zahájené

Překážka věci zahájené se řadí mezi tzv. negativní procesní podmínky. Soud k ní přihlíží kdykoliv v průběhu řízení (§ 103 OSŘ) a pokud je dán její nedostatek, jedná se o neodstranitelný nedostatek podmínek řízení, který vede k zastavení soudního řízení (§ 104 odst. 1 OSŘ). Abychom mohli hovořit o existenci překážky litispendence, musela by se řízení shodovat ve skutkových tvrzeních, žalobních petitech a okruzích účastníků. Pokud se tedy řízení odlišují alespoň v jednom z těchto aspektů, není vytvořena překážka věci zahájené.⁸⁹ Následující kapitola pojednává o problematice umělé litispendence u zdržovacích žalob, které se však specificky týkají pouze nekalosoutěžního jednání.

Zákonodárce výslovně vymezil několik případů litispendence v samotné dikci zákona (§ 83 odst. 2 OSŘ) a vytvořil tak *ex lege* tzv. umělou litispendenci. V uvedeném ustanovení nalezneme taxativní výčet případů, kdy již další žalobce nemůže uplatnit svůj požadavek vůči žalovanému, přestože by mu k podání žaloby svědčil jeho hmotněprávní nárok. Uvedený výčet obsahuje mimo jiné i dva zdržovací nároky – ve věcech zdržení se nekalosoutěžního jednání

⁸⁸HAMULÁKOVÁ, Klára. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 161-163

⁸⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta (ve spolupráci s Markem Štěvčkem). In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 153

(§ 83 odst. 2, písm. a) OSŘ) a ve věcech zdržení se protiprávního jednání v rámci ochrany práv spotřebitelů (§ 83 odst. 2, písm. b) OSŘ).⁹⁰

Bylo ovšem třeba zabezpečit, aby výsledek takto probíhajícího řízení byl závazný také pro okruh osob, kterým bylo upřeno právo domáhat se vlastní soudní ochrany práv z důvodu uměle vytvořené překážky věci zahájené. Proto je třeba toto ustanovení aplikovat společně s ustanovením § 159a odst. 2 OSŘ, které stanoví, že rozsudky ve věcech podle § 83 odst. 2 OSŘ jsou závazné nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu. V důsledku toho tak budou moci zahájit exekuční řízení vůči povinnému i další osoby, přestože nebyly účastníky původního řízení. A to i osoby, které se budou cítit poškozeny nekalosoutěžním jednáním nebo protiprávním jednáním v neprospěch spotřebitele. Pro ně však bude specificky platit, že společně s exekučním návrhem, resp. návrhem na výkon rozhodnutí, budou muset doložit svoji aktivní legitimaci k zahájení řízení. Dokládat však budou skutečnost, že jejich aktivní legitimace existovala již v době, kdy exekuční titul nabyl právní moci.⁹¹

Ustanovení § 83 odst. 2, písm. a) OSŘ ve spojení s § 159a odst. 2 OSŘ bylo podrobena kritice z hlediska jeho neústavnosti. Nejvyšší soud se však s názorem dovolatelky neztotožnil. Zejména argumentoval smyslem a účelem daného ustanovení, kterým je zabránit neopodstatněné kumulaci zdržovacích žalob, kterými by byl různými žalobci uplatňován tentýž nárok. To ovšem nevylučuje, aby dotčené osoby uplatnily z téhož jednání jiné zdržovací či odstraňovací nároky.⁹² V případě, že by v důsledku neoprávněných zásahů vznikla poškozenému škoda, překážka věci zahájené nebo pravomocně rozsouzené u nároku z titulu náhrady škody se neuplatní a poškození budou moci zahájit jednotlivá nezávislá nalézací řízení.⁹³

Překážka věci zahájené se pak bude rovněž vztahovat i na řízení o předběžném opatření, a to jak na předběžné opatření ukládané před zahájením samotného řízení, nebo předběžné opatření podané v průběhu řízení. Soud by proto později zahájené řízení o vydání předběžného opatření měl zastavit, a to právě z důvodu překážky dříve zahájeného řízení nebo pro překážku věci pravomocně rozsouzené.⁹⁴

⁹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta (ve spolupráci s Markem Štěvčkem). In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 154

⁹¹ SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 296.

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. 23 Cdo 4110/2011

⁹³ SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 296.

⁹⁴ Usnesení Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 9. 4. 1998, sp. zn. 2 Cm 284/97

3.2 Předběžná opatření

Předběžné opatření je institutem uplatňovaným v rámci civilního soudního řízení, jehož cílem je poskytnout rychlou a dočasnou ochranu právům navrhovatele. Předběžná opatření upravují vztahy dočasně, do budoucna a předběžně, přičemž jejich smyslem není konečné vyřešení dané záležitosti a nelze je považovat za predikci budoucího rozhodnutí ve věci samé. Předběžná opatření tedy působí preventivně vůči pokračování v porušování práv navrhovatele, např. aby nevznikla navrhovateli větší škoda. Tomuto účelu odpovídá i krátká lhůta pro vydání rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření – bezodkladně, případně do 7 dnů od podání návrhu.⁹⁵ Předběžná opatření lze považovat spíše za mimořádný institut, neboť jejich nařízení dochází bez toho, aniž by bylo vydáno meritorního rozhodnutí, v důsledku čeho jsou sníženy požadavky na prokázání oprávněnosti nároku. O to přísnější je pak postup soudu v případě podání vadného návrhu, kdy předseda senátu takový návrh odmítne (§ 75a OSŘ).⁹⁶

Právní úpravu předběžných opatření nalezneme v § 74 a následujících OSŘ. Jejich obsahem je uložení nějaké povinnosti účastníku řízení. Demonstrativní výčet těchto povinností můžeme nalézt v § 76 odst. 1 OSŘ. Povinnost zdržet se něčeho, tedy zdržovací nárok, je poté uveden v pod písmenem e) tohoto paragrafu. Při ukládání tohoto předběžného opatření je třeba, aby soud vzal v úvahu přiměřenost újmy, která může jeho nařízením účastníkovi vzniknout, přičemž nesmí být zřejmě nepřiměřená výhodě, které bude nařízením předběžného opatření navrhovateli poskytnuta.⁹⁷

Předpokladem pro uložení předběžného opatření je zatímní potřeba okamžité úpravy poměrů účastníků předběžným opatřením (§ 75c odst. 1 OSŘ ve spojení s § 102 odst. 3 OSŘ). V daném případě se žalobci domáhali nařízení předběžného opatření, spočívajícího ve zdržení se zveřejňování článku, všech jejich fotografií a všech odkazů na jejich jména v Brněnském deníku, a to v souvislosti s jejich trestním stíháním. Tyto skutečnosti však byly žalovaným zveřejněny zhruba před osmi lety před podáním návrhu na zahájení řízení a po celou dobu byly veřejně přístupnými prostřednictvím internetu. Krajský soud tak uzavřel, že v tomto případě není dána potřeba okamžité úpravy poměrů účastníků předběžným opatřením a potvrdil usnesení, kterým soud prvního stupně takový návrh zamítnul. Nadto lze uvést, že předběžné

⁹⁵ PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 154, s. 122-136

⁹⁶ POSSEL, Pavel. Přípustná míra obecnosti návrhu na vydání předběžného opatření. [online]. epravo.cz, 22. 4. 2021. [cit. 13. března 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pripustna-mira-obecnosti-navrhu-na-vydani-predbezneho-opatreni-112845.html>

⁹⁷ DRÁPAL, Ljubomír. § 76 [Obsah]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 444.

opatření spočívající ve zdržení se uveřejňování jakýchkoli komentářů a informací týkajících se osoby žalobce, představuje nepřiměřený zásah do svobody projevu, která je zaručena LZPS. Tudiž při nařizování takových předběžných opatření je třeba vzít v potaz princip proporcionality.⁹⁸ Podobně tomu bylo v situaci, kdy se žalovaný domáhal nařízení předběžného opatření spočívajícího ve zdržení se uveřejňování jakýchkoliv komentářů a informací o osobě žalobce v deníku vydávaném žalovaným, a to do doby, než bude vydáno rozhodnutí ve věci samé. Vrchní soud však žalobci nevyhověl s odůvodněním, že by se jednalo o neadekvátní zásah do svobody projevu žalovaného, která je chráněna LZPS.⁹⁹ V případě předběžných opatření ve věcech ochrany osobnosti je tedy zapotřebí poměřovat, zda nařizované předběžné opatření není nepřiměřených zásahem do jiného subjektivního práva žalovaného.

V praxi se však typicky u zdržovacích nároků může stát, že obsahem návrhu na uložení předběžného opatření bude *de facto* stejná povinnost, která bude žalobcem nárokována i v samotné žalobě. Vrchní soud se tedy zabýval otázkou, zda žalobce může požadovat vydání předběžného opatření v rámci ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání, jímž by bylo žalovanému předmětné jednání zakázáno. Obecně platí, že není přípustné, aby bylo předběžným opatřením dosaženo toho, čeho je možné dosáhnout až poté, co rozsudek ve věci samé nabyde právní moci. V případě zdržovací žaloby, která směřuje k zákazu určitého jednání, však takovýto zákaz vyloučit nelze. Jestliže jednání naplňuje znaky nekalé soutěže, je rozhodným kritériem fakt, že je třeba, aby došlo k zabránění vzniku újmy na straně dotčeného účastníka, případně jejího rozšiřování, nikoliv fakt, že tentýž zákaz bude předmětem žalobního nároku.¹⁰⁰

Shrnu-li výše uvedené, účelem zdržovacích žalob je působit preventivně a cílem je tedy uložení povinnosti žalovanému ke zdržení se neoprávněných zásahů *pro futuro*. Prakticky totiž nevedou k žádnému značnému postihu rušitele za protiprávní jednání již dříve uskutečněné. Pokud však vezmeme v potaz standardní délku trvání občanskoprávního řízení, účinků založených pravomocným rozsudkem by bylo dosaženo za rok až dva a půl roku, v případě odvolání poté za tři až pět let. Po celou tuto dobu by tak rušitel mohl setrvat ve svém protiprávním jednání. Předběžná opatření v případě zdržovacích nároků tak zajišťují skutečnou efektivitu tohoto institutu a jejich význam nelze popřít.¹⁰¹ Zároveň je usnesením o vydání předběžného opatření potvrzeno správné znění petitu samotné žaloby pro její budoucí

⁹⁸ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 70 Co 228/2015-38

⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 12. 1994, sp. zn. 3 Co 16/94

¹⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/94

¹⁰¹ VAVREČKA, Jan, GRMELOVÁ, Nicole. Předběžné opatření vydané v meritu věci v kontextu unijního a ústavního práva. Soudní rozhledy, 2014, č. 10, s. 342-347

uplatnění. V případě, že je návrh na nařízení předběžného opatření odmítnut či zamítnut, v praxi již jeho navrhovatel většinou nepodá odvolání, protože tímto dochází k dalšímu prodloužení řízení a nařízení předběžného opatření ztrácí následně svůj smysl.¹⁰²

3.3 Rozhodnutí

Civilní soudní řízení může dosáhnout svého účelu, tedy poskytnutí ochrany soukromým právům a oprávněným zájmům žalobce, skrze závazné rozhodnutí, respektive jeho výrok, který je jeho nezbytnou součástí. Jedná se o řešení právní situace, které je závazné a autoritativní. Specifickým projevem závaznosti rozhodnutí je v případě žalob na plnění, tedy i zdržovacích žalob, jejich vykonatelnost.¹⁰³ Rozsudek těchto žalob obligatorně obsahuje pariční lhůtu, tedy lhůtu k plnění uložené povinnosti. § 160 OSŘ stanoví, že uloženou povinnost žalovaný musí splnit do 3 dnů od chvíle, kdy rozsudek nabyde právní moci a tento stav samozřejmě respektovat i nadále. Jedná se však o lhůtu smíšenou. Lze ji prodloužit, uzná-li to tak soud v daném případě za vhodné.¹⁰⁴ Prodloužení této lhůty může připadat v úvahu například z důvodu složitosti přijetí možných opatření směřujících ke zdržení se rušebního jednání (postavení protihlukové stěny, omezení provozu atd.). Jestliže žalovaný dobrovolně nesplní ve lhůtě k plnění povinnost, která je mu uložena pravomocným rozhodnutím, lze přistoupit k autoritativnímu donucení splnění této povinnosti, a to prostřednictvím exekučního řízení.¹⁰⁵

Soud rozhoduje na základě skutečností, které existují v době vyhlášení rozhodnutí (§ 154 OSŘ). Jestliže žalovaná v době do podání žaloby práva k ochranné známce žalobkyně neporušovala, nejedná se o dostatečný důvod pro zamítnutí žaloby. Podstatné je zjištění, jaký je skutkový stav v době vyhlášení rozsudku.¹⁰⁶ Na druhou stranu je však třeba, aby soud zohlednil také skutečnosti, které tu byly v době zahájení řízení, ale i ty, které nastaly v průběhu řízení. Zároveň soud nesmí brát v úvahu to, co má (může) nastat až v době po vyhlášení rozsudku. Určitou výjimku tvoří právě nároky ze zdržovacích žalob, kdy například nelze bez dalšího vyloučit uplatnění zdržovacího nároku jen z toho důvodu, že žalobce již na trhu

¹⁰² POSSEL, Pavel. Přípustná míra obecnosti návrhu na vydání předběžného opatření. [online]. epravo.cz, 22. 4. 2021. [cit. 13. března 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pripustna-mira-obecnosti-navrhu-na-vydani-predbezneho-opatreni-112845.html>

¹⁰³ ZOULÍK, František. In: WINTEROVÁ, Alena., MACKOVÁ, Alena. a kol. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 256 – 258.

¹⁰⁴ JURÁŠ, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 356.

¹⁰⁵ ZOULÍK, František. In: WINTEROVÁ, Alena., MACKOVÁ, Alena. a kol. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 256 – 258.

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 23 Cdo 675/2022

nepůsobí, resp. jestliže je zde hrozba opakovaného jednání do budoucna (přestože aktuálně netrvá), není důvod zdržovací nárok nepřiznat.¹⁰⁷

Procesním předpokladem k úspěšnému uplatnění zdržovací žaloby je tedy třeba, aby v rámci soudního řízení byla prokázána neoprávněnost zásahu do absolutního práva žalobce a zároveň je třeba posoudit, zda je uložení takové povinnosti do budoucna nezbytné, tedy že neoprávněný zásah trvá nebo hrozí (k tomu viz výše kapitola 2.3). Právě poměrně vysoké nároky jsou kladeny na odůvodnění rozhodnutí o zdržovacích žalob zejména v rámci žalob z imisí. Neoprávněnost zásahů do absolutního práva žalobce je třeba v rámci odůvodnění pečlivě specifikovat. Pokud soud zjistí, že dochází k obtěžování žalobce imisemi nad míru přiměřenou poměrům (příp. že se jedná o vážné ohrožení výkonu jeho práva), vyhoví návrhu žalobce, a v odůvodnění rozsudku vymezí míru obtěžování, kterou lze ještě v dané věci považovat za přiměřenou poměrům a jaká je míra obtěžování je právě v dané věci. V exekučním řízení pak bude soud zkoumat, zda se obtěžování žalobce snížilo na míru přiměřenou poměrům, uvedenou v odůvodnění vykonatelného rozsudku. Skutečnost, že ke snížení míry obtěžování došlo nebo mohlo, je irelevantní. Jestliže soud zjistí, že obtěžování žalobce míru přiměřenou poměrům nepřekračuje a nejde o vážné ohrožení výkonu jeho práva, žalobu usnesením zamítne.¹⁰⁸

Jak bylo výše zmíněno, zdržovací žaloby neukládají žalovanému povinnost k aktivnímu jednání, ale ukládají mu povinnost zdržet se neoprávněných zásahů. To, jak žalovaný splní tuto povinnost, je pak ponecháno na jeho volbě. Protiprávní stav lze obvykle odstranit více možnými způsoby. Například dochází-li k obtěžování žalobce včelami nad míru přiměřenou poměrům, v důsledku čeho soud uloží žalovanému, aby se zdržel přesně specifikovaného rušivého jednání při chovu včelstva, záleží na včelaři samotném, aby usoudil, jak tuto povinnosti splní (např. tím, že přesune včelstva, postaví překážku, vzdá se jejich chovu).¹⁰⁹ Mnohdy však bude mezi stranami sporné, které z možných opatření povede k odstranění protiprávního stavu. Pokud žalovaný přijme opatření, které žalobce bude považovat za nedostatečné nebo neodpovídající spor se na návrh žalobce v podstatě přesune do exekučního řízení.¹¹⁰

Při odstraňování protiprávního stavu je však třeba přihlížet k zásadě proporcionality. Jak bylo výše uvedeno, způsob, jakým dojde k odstranění vzniklého protiprávního stavu, musí

¹⁰⁷ HRNČIŘÍK, Vít. § 154 [Rozhodující stav pro rozsudek, opětuující se dávky]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 8.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1421/2003

¹⁰⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 1998 sp. zn. 19 Co 740/97

¹¹⁰ HRUDA, Ondřej. Odstraňovací nárok ve věcech nekalé soutěže – jak teoreticky správně a přitom prakticky účelně formulovat žalobní petit. Právní rozhledy, 2011, č. 21, s. 757-766

být přenechán rušiteli. Rušitele však v jeho jednání nelze omezovat více, než je třeba k ochraně oprávněného zájmu poškozeného. Na druhou stranu je to právě rušitel, kdo ponese riziko zahájení exekučního řízení, v případě, že jím učiněná opatření nedokážou odstranit protiprávní stav. V případě, kterým se zabýval německý spolkový soud, provozovatelka městské hromadné dopravy zřídila autobusovou zastávku v bezprostřední blízkosti před vchodem do budovy žalobce. Její zákazníci, kteří se v této zastávce shromažďovali, poškozovali nemovitost patřící žalobci. V úvahu tak připadala možnost zrušení dané zastávky, která by byla jistě nejúčinnějším opatřením, které by dokázalo bezpochyby protiprávní stav odstranit.¹¹¹ Jedná se však o *ultima ratio* řešení, kterého se žalobce může domáhat až tehdy, pokud k dosažení kýženého výsledku nepovedou – v souladu se zásadou proporcionality – mírnější prostředky.¹¹²

Zdržovací žaloby kladou vysoké nároky na řádnou specifikaci neoprávněných zásahů nejen na žalobce, ale i soud. V rozhodnutí je, po zvážení všech skutkových okolností, třeba dostatečně jasně vymezit zakázané jednání žalovaného z důvodu jeho materiální vykonatelnosti, ale i pro posouzení, zda následné jednání žalovaného je v souladu se závazným rozhodnutím soudu. S trochou nadsázky tak lze říci, že: „*Žaloby na omitttere jsou zvlášť ošemetnou záležitostí. A co se zkazí v nalézacím řízení, to se zařatostí v exekuci již nenapraví.*“¹¹³ Jelikož však není stanoveno, jakým způsobem má žalovaný docílit požadovaného stavu, nebývá výjimkou, že následně dochází k zahájení exekučního řízení, kde se případně může posuzovat otázka dostatečnosti přijatých opatření, pokud vůbec nějaká byla přijata.

¹¹¹ Rozsudek BGH ze dne 21. 9. 1960, sp. zn. V ZR 89/59 (OLG Düsseldorf), NJW, 1960, s. 2335; *Interessenabwägung zwischen privaten und öffentlichen Belangen.*

¹¹² HRUDA, Ondřej. Odstraňovací nárok ve věcech nekalé soutěže – jak teoreticky správně a přitom prakticky účelně formulovat žalobní petit. *Právní rozhledy*, 2011, č. 21, s. 757-766

¹¹³ HADERKA, Jiří. K otázkám exekuční vykonatelnosti podkladových rozhodnutí znějících na „omitttere“. *Právní praxe*, 1998, č. 4, s. 244

4 Exekuční řízení

Poté, co je nalézací řízení skončeno, a konečné rozhodnutí nabude právní moci, žalobce disponuje titulem k zahájení exekučního řízení. Jestliže v rámci nalézacího řízení byla poskytnuta ochrana porušenému subjektivnímu právu tvrzenému, tak v rámci exekučního řízení hovoříme poskytnutí ochrany porušovanému právu judikovanému. Skrze exekuční řízení je naplňována mocenská a donucovací funkce státní moci. Pokud tedy jestliže subjekt dobrovolně nesplní povinnost uloženou mu v závazném rozhodnutí, může dojít k jejímu vynucení konkrétními zásahy do jeho majetkové, případně osobní sféry. Povinnosti k plnění, která byla žalovanému v rozsudku uložena, musí odpovídat i exekuční prostředky. Každé uložené plnění tak musí být vynutitelné.¹¹⁴

Podle povinnosti, která je povinnému uložena, rozlišujeme, zda je exekuční řízení vedeno na peněžité či nepeněžité plnění. Jestliže titul k zahájení exekučního řízení ukládá jinou povinnost, než je zaplacení peněžité částky, jedná se o plnění nepeněžité. Podle povahy této povinnosti se exekuční řízení provede některým ze zákonem stanovených způsobů pro vedení výkonu rozhodnutí uvedených v § 258 odst. 2 OSŘ (resp. v případě exekučního řízení uvedených v § 59 odst. 2 EŘ) – vyklizení, odebrání věci, rozdělení společné věci nebo provedení prací a výkonů. Způsob vedení exekučního řízení však není ponechán na volbě oprávněného, nýbrž je dán povahou uložené povinnosti.¹¹⁵ Zdržovacími žalobami je povinnému uložena povinnost zdržet se neoprávněných zásahů. Jedná se tedy o nepeněžité plnění, na které lze vést exekuční řízení způsobem provedení prací a výkonů. Za práci nebo výkon je totiž považována i povinnost zajistit dosažení určitého výsledku, a to i takového, který je formulován negativně, například zdržení se obtěžování žalobce hlukem.¹¹⁶

4.1 Průběh exekučního řízení

Zahájení exekučního řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Záleží tedy na oprávněném, zda návrh na jeho zahájení podá. Jestliže je exekuční řízení zahájeno, soud při jeho zahájení *ex officio* nezkontroluje, zda povinný povinnost uloženou mu v exekučním titulu po zahájení exekučního řízení splnil, případně v jakém rozsahu. Jestli jsou přijatá opatření dostatečná bude soud zkoumat tehdy, pokud bude podán návrh na zastavení exekučního řízení, jestliže bude podán.¹¹⁷

¹¹⁴ ŠTĚVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ Ingrid. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 1-2

¹¹⁵ SVOBODA, Karel. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ Ingrid. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 28-37

¹¹⁶ TRIPES, Antonín.: Exekuce v soudní praxi: praktická příručka. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006., s. 703

¹¹⁷ TRIPES, Antonín.: Exekuce v soudní praxi: praktická příručka. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006., s. 701

Pokud titul pro zahájení exekučního řízení ukládá povinnému povinnost něčeho se zdržet, povinný se po jeho zahájení může bránit tvrzením, že povinnost mu uloženou tímto titulem splnil a navrhnout tak zastavení exekučního řízení. V takovém případě však důvodem pro zastavení exekučního řízení nebude § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, tedy že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, nýbrž podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, neboť povinnost uložená exekučním titulem pro zahájení exekučního řízení nadále trvá.¹¹⁸ Zvláštní význam rozsudků ukládajících povinnost ke zdržení se neoprávněných zásahů tkví v tom, že proti každému dalšímu neoprávněnému zásahu téhož druhu je možné zahájit exekuční řízení opakovaně na základě téhož rozsudku.¹¹⁹

Za účelem posouzení, zda povinný splnil uloženou povinnost, bude muset soud provést další dokazování. Dokazování by mělo probíhat za, je-li to možné, stejných podmínek, za jakých probíhalo v nalézacím řízení. Například jestliže bude soud v rámci exekučního řízení zkoumat, zda se povinný zdržel obtěžování včelami nad míru přiměřenou, kterou nalézací soud ve svém rozsudku vyložil, dokazování by mělo proběhnout za stejných přírodních podmínek, za kterých bylo učiněno předcházející šetření.¹²⁰ Může tak dojít k tomu, že v podstatě stejný skutkový problém, který byl předmětem nalézacího řízení, může být předmětem zjišťování i v rámci exekučního řízení. Soud tak bude zjišťovat, zda i přes opatření přijatá ze strany povinného, závadný stav stále trvá.¹²¹ Z tohoto důvodu lze říci, že nalézací soud činí rozhodnutí pouze co do základu žalobcova požadavku (§ 126 OSŘ), jelikož skutečná podoba požadované povinnosti uložené žalovanému vyjde najevo až v průběhu exekučního řízení.¹²²

Nejvyšší soud se věnoval otázce, zda v případě zdržovacího nároku je možné, aby byla povinná osoba odpovědná i za jednání třetích osob, které je v rozporu s takto uloženou povinností, případně zda taková skutečnost může ovlivnit výši uložené pokuty. Soudním rozhodnutím totiž bylo povinné uloženo, aby se zdržela uvádění určitého výrobku na trh. Následně však bylo proti povinné zahájeno exekučního řízení, kdy jí byla uložena pokuta ve výši 50 000 Kč, neboť závadné jednání pokračovalo. Dovolací soud došel k závěru, že smyslem a účelem takové povinnosti nemůže být, aby povinná komplexně kontrolovala všechny třetí strany, které její produkty nabízejí. A i v případě, že by z titulu pro zahájení exekučního řízení plynulo, že povinná může být odpovědná za jednání třetích osob, je třeba tuto skutečnost

¹¹⁸ LEVÝ, Jiří. § 268 [Důvody zastavení výkonu rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 35.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1421/2003

¹²¹ SVOBODA, Karel. Přehled judikatury. Žaloba, její náležitosti a vady. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 259

¹²² SVOBODA, Karel. Žaloba v civilním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2019, s. 89

reflektovat ve výši ukládané pokuty a zabývat se například tím, jaká je povaha vynucované povinnosti nebo zda mezi sebou mají povinná a třetí osoby nějaký vztah.¹²³

V souvislosti s odpovědností povinného za jednání třetí osoby Nejvyšší soud posuzoval otázku, zda v případě zdržovacího nároku dochází k porušení uložené povinnosti, tedy k neoprávněným zásahům, i v případě kdy takovou činnost provádí třetí osoba, která má s povinným smluvní vztah, resp. třetí osoba a povinný jsou personálně spjati a oba jednají ve vzájemné shodě. Nejvyšší soud došel k závěru, že obě tyto osoby mají na činnosti určitý zájem, přestože se třetí osoba povinnému přímo k takovému jednání nezavázala. V dané situaci byla povinnému předběžným opatřením uložena povinnost zdržet se pouličního prodeje jízdenek na okružní jízdy Prahou, a to jak samostatně, tak prostřednictvím třetích osob. Třetí osoba, jednající ve shodě s povinným, zajišťovala i nadále prodej jízdenek. Povinný přesto namítal, že uloženou povinnost neporušuje. Dovolací soud konstatoval, že povinný by měl v souladu s exekučním titulem jednat tak, aby se vyvaroval veškerého jednání porušujícího uloženou povinnost. Přitom není důležité, zda k třetí osoba porušuje zákaz v důsledku smluvního závazku nebo jednání v zájmu povinného. Uložený zákaz není možné obcházet a povinnému lze přičítat takové jednání, neboť třetí osoba prodává jízdenky s jeho vědomím a souhlasem. Je tedy je v jeho možnostech učinit opatření, aby třetí osoba tuto činnost nadále nevykonávala, např. přerušit vztahu se touto osobou.¹²⁴

4.1.1 Provedení prací a výkonů

V rámci provedení prací a výkonů je třeba rozlišit, zda povinnému byla uložena povinnost k výkonu zastupitelného a nezastupitelného plnění. Pokud je možné kýženého výsledku dosáhnout i jinak, než přímo konáním či nekonáním povinného, hovoříme poté o tzv. zastupitelném plnění (§ 350 OSŘ, resp. § 72 odst. 1 EŘ). Pokud však je nutné, aby plnění bylo poskytnuto přímo povinným, hovoříme o tzv. nezastupitelném plnění (§ 351 OSŘ, resp. 72 odst. 2, 3 EŘ).¹²⁵ Zdržení se určitého jednání patří k povinnosti k jednání nebo výsledku, kterého může svým jednáním dosáhnout pouze sám povinný, teda nezastupitelnému plnění. Zdržovací nároky se tedy exekvují právě podle ustanovení § 351 OSŘ, resp. § 72 odst. 2, 3 EŘ. Předpokladem úspěšného exekučního řízení je však přesné vymezení neoprávněného jednání povinného (viz kapitola 2.2).

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2020, sp. zn. 23 Co 39/2020-169

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1035/2020

¹²⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ Ingrid. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 143-144

Jestliže povinný nesplní povinnost, která je mu exekučním titulem uložena, soud bude povinného donucovat ke splnění povinnosti ukládáním pokut. Povinnému lze uložit pokutu až do výše 100 000 Kč. Konkrétní výše ukládané pokuty bude záviset na úvaze soudu, který přihlédně k okolnostem případu, poměrům povinného a povaze požadovaného plnění.¹²⁶ Účelem totiž není povinného finančně „zlikvidovat“, ale ukázat, že neplnění jemu uložených povinností bude mít negativní následky.¹²⁷ Jestliže povinný nebude souhlasit s výší uložené pokuty z důvodu, že její výše není přiměřená, a to ve vztahu k povinnosti, kterou má splnit, či ve vztahu k jeho vlastním poměrům, je možné, aby povinný podal proti usnesení o nařízení exekučního řízení, případně usnesení o uložení další pokuty, odvolání. Rozporovat přiměřenost uložené tedy nelze v rámci návrhu na zastavení exekučního řízení.¹²⁸

Jestliže povinný požadované povinnosti nevyhoví ani poté, co mu byla uložena první pokuta, může oprávněný v rámci téhož exekučního řízení navrhnout uložení další pokuty, nikoliv zahájení nového exekučního řízení, neboť tomu brání překážka litispendence.¹²⁹ Takto lze postupovat, dokud nebude exekuční řízení zastaveno například z toho důvodu, že povinný uloženou povinnost splní.¹³⁰ Počet ani celkový součet uložených pokut není nijak zákonem limitován. Oproti pokutám pořádkovým tyto pokuty nelze prominout. Uložené pokuty následně připadají státu. Slouží pouze jako donucovací prostředek směřující ke splnění povinnosti uložené povinnému titulem pro zahájení exekučního řízení. Nelze je tedy v žádném případě považovat za prostředek k náhradě újmy, která vznikla oprávněnému v důsledku nesplnění uložené povinnosti. Z tohoto důvodu zákonodárce výslovně uvádí, že zaplacením pokut se povinný nezprošťuje povinnosti nahradit oprávněnému újmu vzniklou nesplněním této povinnosti. Je potom záležitostí státu, aby uložené pokuty vymáhal.¹³¹

4.1.2 Výkon povinnosti k obnovení předešlého stavu

Za specifický institut lze do jisté míry považovat výkon nepeněžité povinnosti směřující k obnovení předešlého stavu (§ 351a OSŘ). Nelze jej považovat za zvláštní způsob vedení exekučního řízení, neboť jeho účelem je pouze vyzdvihnout, že ne všechny tituly k zahájení

¹²⁶ PUTNA, Mojmir. § 351 [Ukládání pokut]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2714, marg. č. 4.

¹²⁷ ADAMOVIČ, Hana. § 351 [Zajištění plnění nezastupitelné povahy]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 330

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4289/2013

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3125/2014

¹³⁰ PUTNA, Mojmir. § 351 [Ukládání pokut]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2714, marg. č. 4.

¹³¹ LEVÝ, Jiří. § 351 [Pokuty, obnovení stavu]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 12.

exekučního řízení ukládají povinnost k jednorázovému plnění.¹³² Obecně totiž platí, že splněním povinnosti obsažené v takovém titulu zaniká možnost úspěšně se domáhat opětovného vynucení splnění povinnosti, neboť procesněprávní vztah založený vykonatelným rozhodnutím byl splněním povinnosti povinným konzumován a vydání nového rozhodnutí o stejném obsahu brání překážka věci pravomocně rozhodnuté. Některé z titulů k zahájení exekučního řízení však ukládají povinnost udržovat nebo respektovat určitý stav i do budoucna.¹³³ Typicky právě rozhodnutí ukládající povinnost zdržet se určitého jednání ukládají žalovanému povinnost chovat se nadále, tedy po dobu neurčitou, určitým způsobem.¹³⁴ Jako příklad lze uvést povinnost neobtěžovat vlastníka protější bytové jednotky nadměrným hlukem.

Nezbytným předpokladem pro užití výkonu povinnosti k obnovení předešlého stavu je, stejně jako pro jiné způsoby exekučního řízení, existence exekučního titulu, tedy rozhodnutí, ukládajícího žalovanému povinnost k nepeněžitému plnění. Tato povinnost byla povinným splněna, přičemž není rozhodné, zda dobrovolně nebo prostřednictvím exekučního řízení. V důsledku toho došlo k nastolení stavu, který je tímto titulem předpokládán. Následně však z důvodu jednání povinného dojde k zmaření tohoto stavu a zpravidla nastane situace, jaká tu byla před splněním povinnosti uložené v tomto titulu.¹³⁵

Toto ustanovení však nelze aplikovat tehdy, pokud ke zmaření stavu předpokládaným titulem k zahájení exekučního řízení dojde v důsledku jiných skutečností, než je porušení povinností povinným. Zákon ani výslovně nestanoví, že by se muselo jednat o porušení úmyslné. Na druhou stranu lze předpokládat, že většina takových jednání bude povinným učiněna záměrně. Užití tohoto ustanovení ve vztahu k porušení předpokládaného stavu jednáním třetí osoby tak připadá v úvahu v těch situacích, kdy třetí osoba bude jednat na popud povinného nebo se jednání třetí osoby bude jiným způsobem odvíjet od jednání povinného.¹³⁶

Exekuční řízení podle § 351a OSŘ pak umožňuje oprávněnému, aby sám na náklady povinného realizoval obnovení předešlého stavu, tedy stavu předpokládaného podle titulu k zahájení exekučního řízení. Soud již nezkoumá, zda k zmaření stavu předpokládaného daným exekučním titulem došlo jednáním povinného, nýbrž vychází z tvrzení oprávněného. Usnesení

¹³² ŠÍNOVÁ, Renáta. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ Ingrid. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 146-147

¹³³ PUTNA, Mojmir. § 351a [Obnovení předešlého stavu]. In: DRÁPAL, Ljubomir, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2717, marg. č. 1.

¹³⁴ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 2.

¹³⁵ PUTNA, Mojmir. § 351a [Obnovení předešlého stavu]. In: DRÁPAL, Ljubomir, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2717, marg. č. 1.

¹³⁶ ADAMOVÁ, Hana. § 351 [Zajištění plnění nezastupitelné povahy]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 332

o nařízení, resp. zahájení exekučního řízení pak obsahuje vymezení způsobu obnovení předešlého stavu. Jinými slovy stanoví, co je potřeba učinit, aby došlo k nastolení souladného stavu. Oprávněný následně může obnovit předešlý stav samostatně nebo za pomoci jiné osoby.¹³⁷ Návrh na nařízení, resp. zahájení exekučního řízení lze podat proti každému dalšímu rušebnímu zásahu stejného druhu. Neboli exekuční řízení je možné zahájit opakovaně na základě téhož rozsudku.¹³⁸

Náklady, které oprávněnému vzniknout v souvislosti s obnovením předešlého stavu, jsou považovány za náklady exekučního řízení podle § 270 odst. 2 OSŘ. Povinnému pak je soudem uložena povinnost k náhradě těchto nákladů. Je možné, aby uložil povinnému potřebný náklad uhradit předem (zálohově), to soud učiní zpravidla v usnesení o nařízení, resp. zahájení exekučního řízení, případně dodatečně. Pokud částka nebude dostačující, je možné uložil povinnému, aby zaplatil další zálohu. I na tyto částky je možné nařídit, resp. zahájit exekuční řízení na návrh oprávněného. Veškeré náklady, které povinnému vzniknou, je oprávněný povinen řádně vyúčtovat.¹³⁹

¹³⁷ ADAMOVÁ, Hana. § 351 [Zajištění plnění nezastupitelné povahy]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 332

¹³⁸ TRIPES, Antonín.: Exekuce v soudní praxi: praktická příručka. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006., s. 702

¹³⁹ PUTNA, Mojmír. § 351a [Obnovení předešlého stavu]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2717, marg. č. 1.

Závěr

Zdržovací žaloby obecně mohou být účinným nástrojem v rukou žalobce. Jejich preventivní působení a účinky *pro futuro* mají potenciál poskytnout poměrně efektivní ochranu před neoprávněnými zásahy do práv žalobce. Přesto, jak bylo nastíněno v úvodu a jak vyplývá z celé práce, se tento institut potýká s aplikačními problémy.

Zdržovací žaloby slouží k ochraně absolutních práv osob, do nichž jiná osoba zasahuje, aniž by jí k tomu svědčil právní důvod. Tato ochrana je také poskytnuta i některým relativním právům, a to nájmu a pachtu. Mezi českými odborníky na civilistiku je však stále sporné, zda by se tato ochrana neměla uplatnit i na jiná relativní práva. Tedy již hmotněprávní základ těchto žalob je předmětem tradičních diskuzí.

První výzkumná otázka se týkala správného vymezení žalobního petitu. (1) Formulace žalobního návrhu je nelehkou záležitostí. Přestože existuje bohatá judikatura, nelze na jejím základě přijmout univerzální závěr, jak správně žalobní petit naformulovat, což ponechává žalobce v nejistotě ohledně úspěšného uplatnění zdržovacího nároku. Ve snaze poskytnout co nejefektivnější ochranu svým právům se totiž žalobce snaží formulovat žalobní petit co možná nejobecněji, což ovšem soudy často neakceptují. Pokud bych však přesto měla doporučit několik pravidel pro tvorbu těchto petitů, zejména bych formulovala návrh mírně obecněji, čímž budou pokryty i neoprávněné zásahy ve své podstatě obdobné, tímto bude zajištěna efektivita poskytované ochrany před zásahy podobného typu. Doporučuji vyhnout se opisu znění zákonných ustanovení bez bližší specifikace rušebního jednání. A v případě těžko specifikovatelných zásahů, které je obtížné popsat, lze doporučit, aby z žaloby jako celku bylo zřejmé, co je předmětem těchto zásahů, jakým způsobem zásahy probíhají, co je jejich příčinou a odkud pocházejí. Dle mého názoru přesto soudní výklad v této oblasti ponechává prostor pro vytvoření ještě efektivnějšího právního prostředku.

Pokud se dále blíže zaměříme na žalobní právo, poměrně jasný je závěr ohledně trvání neoprávněného zásahu, kterému se žalobce snaží zabránit právě skrze zdržovací žaloby, čímž zodpovím i druhou výzkumnou otázku. (2) Zdržovací žalobu lze užít jen proti neoprávněným zásahům do absolutního práva, které již byly vykonány. Zdržovací nárok není možné úspěšně uplatnit v situaci, kdy k závadnému jednání nedochází a je tímto zásahem pouze vyhrožováno nebo je plánován, ledaže v minulosti již k takovému zásahu došlo a je možné, že se bude opakovat. V takovém případě je třeba vzít v potaz, zda od zásahu bylo upuštěno dobrovolně, nebo v důsledku donucení. Žalobu lze samozřejmě směřovat proti neoprávněnému jednání, se

kterým neoprávněná osoba započala, a se kterým stále pokračuje, ledaže se tak děje na základě nějakého právem uznaného důvodu.

Důležité je také vymezení vztahu určovací žaloby a zdržovací žaloby jakožto žaloby na plnění, jenž bylo předmětem třetí výzkumné otázky. (3) Určovací žaloba je na místě tehdy, pokud k neoprávněným zásahům do absolutního práva žalobce ještě nedošlo a uplatnění žaloby zdržovací by tak nebylo úspěšné. Jestliže je mezi účastníky řízení sporné, komu z nich náleží absolutní právo, které je předmětem jejich sporu, a lze tak očekávat, že dojde k vzájemnému rušení, tedy je zde riziko neoprávněných zásahů, je preventivní význam žaloby určovací nezanedbatelný. Je jí petitorně vyřešen sporný stav, který pak může působit preventivně ve vztahu k budoucím potenciálním sporům. Petit těchto žalob bývá částečně formulován podobně, což by však nemělo vést k úvahám, aby byl naléhavý právní zájem prokazován i v případě žalob na plnění.

Dalším problematickým bodem je pak samotná délka nalézacího řízení. Zdržovací žaloby, zejména pak v oblasti nekalé soutěže, vyžadují rychlý zásah orgánů veřejné moci. Bude-li totiž předmětem řízení klamavá nebo srovnávací reklama, v době vyhlášení rozsudku již zpravidla probíhat nebude, neboť reklamní kampaně obvykle trvají v řádech týdnů, maximálně měsíců. Je to tak jeden z důvodů, proč do určité míry platí okřídlené rčení, že nekalá soutěž se vyplácí.¹⁴⁰ Z tohoto důvodu je klíčovým institutem předběžné opatření, které může přinést žádaný efekt, přičemž stejný žalobní návrh lze následně uplatnit i v samotné zdržovací žalobě. Předběžné opatření směřuje k zatímní, avšak okamžité úpravě poměrů účastníků. Nařízení předběžného opatření je však do jisté míry mimořádným prostředkem, a to s ohledem na procesní požadavky pro jeho nařízení. Nadto je třeba vzít v úvahu časový odstup neoprávněného jednání a podání návrhu na jeho nařízení, zda stále existuje potřeba bezprostředního uspořádání poměru mezi účastníky. Je také třeba dbát na to, aby zdržovací nárok, zejména v oblasti práva na ochranu osobnosti, nekolidoval s principem proporcionality a neadekvátně tak nezasahoval do ústavně chráněných základních práv.

Specifičnost zdržovacích nároků tkví i ve vytvoření umělé překážky věci zahájené, a to ve věcech zdržení se nekalosoutěžního jednání a ve věcech zdržení se protiprávního jednání v rámci ochrany práv spotřebitelů. Tato, mohlo by se zdát „nevýhoda“, je však překlenuta závazností takovýchto rozhodnutí nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému vznést stejné nároky z téhož jednání nebo stavu. Což povede k tomu, že tyto

¹⁴⁰ HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže a jeho rozsah – účelně, a proto přiměřeně velkoryse. Právní rozhledy, 2011, č. 4, s. 127-130

jiné osoby budou moci zahájit exekuční řízení vůči povinnému i další osoby. Přičemž tato překážka se vztahuje i na předběžná opatření.

Soudní rozhodnutí týkající se zdržovacích žalob je poměrně náročné co do specifikace a správného vymezení zakázaného jednání, a to zejména pro následné posouzení, zda jednání žalovaného je v souladu se závazným rozhodnutím soudu. Jelikož však v těchto rozhodnutích nebývá stanoveno, jakým způsobem má žalovaný docílit požadovaného stavu, může se prakticky stejné skutkové dokazování odehrávat i v rámci exekučního řízení, a to za účelem zjištění dostatečnosti opatření učiněných povinným.

Při zahájení exekučního řízení není soudem zkoumáno, zda povinný povinnost mu uloženou titulem k zahájení exekučního řízení splnil. Touto skutečností se soud zabývá až v případě, že je podán návrh na zastavení řízení.

V případě, že dochází k neoprávněným zásahům i poté, co bylo rušební jednání žalovanému pravomocným rozsudkem zakázáno, může žalobce návrhem zahájit exekuční řízení, které bude provedeno způsobem odpovídajícím charakteru zdržovacích nároků, tedy provedením prací a výkonů. Povinnost „nekonat“ je řazena k nezastupitelným plněním, proto žalovaný bude donucován ke splněním jemu uložené povinnosti ukládáním pokut náležejícím státu. Tyto pokuty lze ukládat žalovanému opakovaně, přičemž výše jednotlivé pokuty nesmí přesáhnout 100 000 Kč. Za svébytný institut lze považovat výkon povinnosti k obnovení předešlého stavu. Povinnost zdržet se rušebního jednání je totiž povinnost dlouhodobého charakteru a je třeba, aby byla povinným respektována i v budoucnu. Smyslem ustanovení je tak poskytnout oprávněnému nástroj pro ochranu před zmařením stavu předpokládaného titulem k zahájení exekučního řízení, který nastal, ale který byl v důsledku jednání povinného zmařen, a to i opakovaně. Oprávněnému je tak dána možnost obnovit tento stav, a to jak samostatně, tak prostřednictvím třetí osoby.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 8. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 341 s.

KABELKOVÁ, Eva, FLORIÁNOVÁ, Alexandra, PŘÍVARA, Mojmír, RŮŽIČKOVÁ, Dana. Sousedská práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 202 s.

SPÁČIL, Jiří. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 253 s.

SPÁČIL, Jiří. a kolektiv. Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 301 s.

SVOBODA, Karel. Přehled judikatury. Žaloba, její náležitosti a vady. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 259 s.

SVOBODA, Karel. Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 682 s.

SVOBODA, Karel. Žaloba v civilním řízení. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2019, 232 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 474 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ Ingrid. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 331 s.

TRIPES, Antonín.: Exekuce v soudní praxi: praktická příručka. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006., s. 701cký komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, 836 s.

WINTEROVÁ, Alena., MACKOVÁ, Alena. a kolektiv. Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, 646 s.

Komentáře

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 2 sv. (xx, 1579, xvii, s.1581-3343).

LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, 556 s.

ONDREJOVÁ, Dana. Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 384 s.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1.aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, 1804 s.

ŠKÁROVÁ, Marta (ed). Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: Linde a.s., 2009, 889 s.

Odborné časopisy

DOBROVOLNÁ, Eva. K určitosti žalobního petitu u žalob na nepeněžitě (aktivní) plnění. Právní rozhledy, 2021, č. 3, s. 98-101

HADERKA, Jiří. K otázkám exekuční vykonatelnosti podkladových rozhodnutí znějících na „omittere“. Právní praxe, 1998, č. 4, s. 244

HRUDA, Ondřej. Odstraňovací nárok ve věcech nekalé soutěže – jak teoreticky správně a přitom prakticky účelně formulovat žalobní petit. Právní rozhledy, 2011, č. 21, s. 757-766

HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže a jeho rozsah – účelně, a proto přiměřeně velkoryse. Právní rozhledy, 2011, č. 4, s. 127-130

MELZER, Filip, TĚGL, Petr. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. Právní rozhledy, 2020, č. 11, s. 381-391

ONDREJOVÁ, Dana. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži obsažené v obchodním zákoníku. Nárok zdržovací a odstraňovací. Bulletin advokacie 4/2010, s. 64-68

SPÁČIL, Jiří. Negatorní žaloba. Ad Notam, 2003, č. 4, s. 73 – 79

SPÁČIL, Jiří. Obsah negatorní žaloby, její konkurence s žalobou na náhradu škody a promlčení. Právní rozhledy, 2016, č. 23-24, s. 801-807

VAVREČKA, Jan, GRMELOVÁ, Nicole. Předběžné opatření vydané v meritu věci v kontextu unijního a ústavního práva. Soudní rozhledy, 2014, č. 10, s. 342-347

Internetové zdroje

CIPRÝN, Štěpán, KIRŠNER, Pavel. Sousedské spory [online]. Právní prostor, 13. 9. 2017 [cit. 13. března 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/sousedske-spory>

KAČÍREK, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži nekalá soutěž. Nekalá soutěž, [online]. 16. 4. 2017. Dostupné z: <https://nekala-soutez.info/soukromopravni-prostredky-ochrany-proti-nekale-soutezi>

POSSEL, Pavel. Přípustná míra obecnosti návrhu na vydání předběžného opatření. [online]. epravo.cz, 22. 4. 2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pripustna-mira-obecnosti-navrhu-na-vydani-predbezneho-opatreni-112845.htm>

Právní předpisy

Listina základních práv a svobod vyhlášená v č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 72/1994 Sb., Zákon, kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů)

Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 7. 12. 1928, sp. zn. Rv I 524/28

Rozsudek BGH ze dne 21. 9. 1960, sp. zn. V ZR 89/59 (OLG Düsseldorf), NJW, 1960, s. 2335;

Interessenabwägung zwischen privaten und öffentlichen Belangen.

Rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky z 24. 2. 1971, sp. zn. 2 Cz 8/71

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 12. 1994, sp. zn. 3 Co 16/94

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 5. 1995, sp. zn. 14 Co 90/95

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/94

Usnesení Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 9. 4. 1998, sp. zn. 2 Cm 284/97

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 1998 sp. zn. 19 Co 740/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1626/96

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 1999 sp. zn. 2 Cdon 1794/96

Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 25. 8. 1999, sp. zn. 2 Cdon 330/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2162/99

Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 679/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2148/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1421/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1485/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 701/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2296/2006
Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. III ÚS 445/06
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 1373/2005
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 3 Cmo 120/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2009, sp. zn. 22 Cdo 2792/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3281/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3145/2011
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 22 Cdo 922/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2581/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4669/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2339/2011
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. 23 Cdo 4110/2011
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4289/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3125/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2887/2013
Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 70 Co 228/2015-38
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 561/2015
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4348/2018
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1564/2019
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2019, sp. zn. 26 Cdo 1816/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2530/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2020, sp. zn. 23 Co 39/2020-169
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1035/2020
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. 23 Cdo 88/2020
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2439/2020
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 23 Cdo 675/2022
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1328/2021

Shrnutí

Tématem této diplomové práce jsou zdržovací žaloby, coby institut poskytující žalobci ochranu před neoprávněnými zásahy do jeho zpravidla absolutního práva. Diplomová práce je rozdělena do 4 kapitol. Pro ucelenější pohled je zprvu vysvětlen hmotněprávní základ těchto žalob, na který navazuje procesněprávní část, jakožto stěžejní pasáž práce. V ní jsou rozebrány nejproblematictější aspekty žalobního nároku *omittere*. Práce se věnuje jak samotnému žalobnímu právu, tak i specifickým otázkám, které se mohou objevit v rámci nalézacího řízení, případně před jeho zahájením. Práci uzavírá část věnovaná exekučnímu řízení, kde je vysvětlen postup v situacích, kdy i přes autoritativní rozhodnutí nedojde žalovaným k upuštění od neoprávněných zásahů do absolutního práva žalobce.

Cílem diplomové práce je, za pomoci zejména judikatury a odborných publikací, poskytnout komplexní analýzu aplikačního rámce zdržovacích žalob a poskytnout tak čtenáři souvislý přehled specificit při uplatňování zdržovacích žalob.

Summary

The subject of this thesis is injunctive actions as an institution providing the plaintiff with protection against unjustified interference with his usually absolute right. The thesis is divided into 4 chapters. For a more comprehensive view, the substantive legal basis of these actions is first explained, followed by the procedural law part as the central passage of the thesis. In it, the most problematic aspects of the *omittere* claim are discussed. The thesis addresses both the law of the claim itself and the specific issues that may arise in the context of the proceedings or before they are initiated. The work concludes with a section on enforcement proceedings, which explains the procedure in situations where, despite an authoritative decision, the defendant fails to refrain from unjustified interference with the plaintiff's absolute right.

The aim of the thesis is, with the help of mainly case law and specialized publications, to provide a comprehensive analysis of the application framework of injunctive actions and thus provide the reader with a coherent overview of the specificities in the application of injunctive actions.

Klíčová slova

Zdržovací žaloby, neoprávněný zásah, rušební jednání, nepeněžitá plnění, ochrana absolutních práv

Key words

Claim seeking a prohibitory injunction, unauthorized intervention, disruptive behavior, non-monetary performance, absolute rights protection